

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

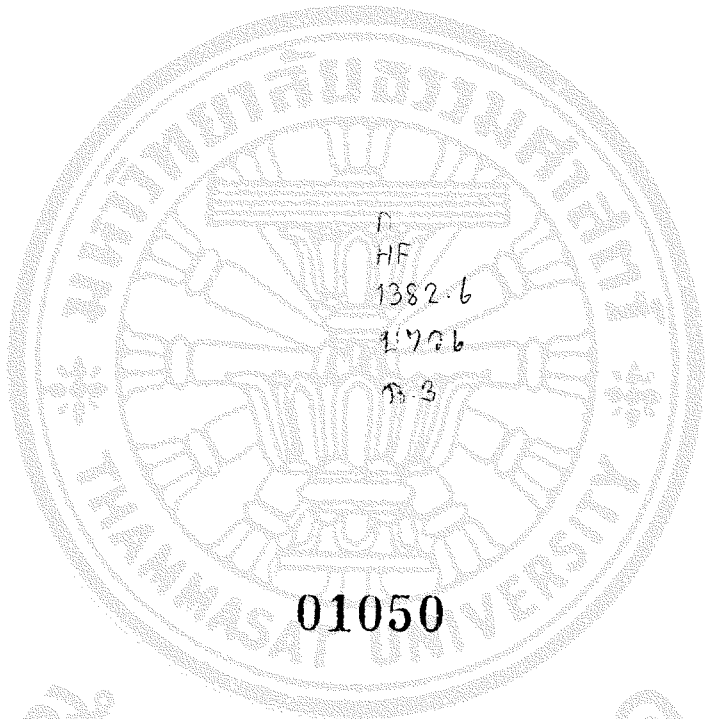
คำสั่งนชั้นปริญญาตรี

พุทธศักราช ๒๕๗๘

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

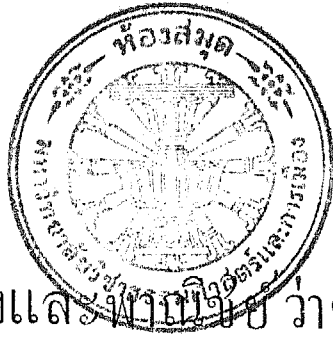
สำนักงานอสมด
โดย

นายวิจิตร ลุคิตานนท์

01050

สำนักหอสมุด

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยบุคคล

การโอนกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ นี้ จะได้
โอนตามแนวการโอนที่ได้ดำเนินอยู่ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ และปรากฏใน
คำสอนประจำ พ.ศ. นั้นแล้ว ในบั้นคงมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบ้าง
บางตอน แต่โดยเหตุที่มหาวิทยาลัยจะไม่พิมพ์คำสอนลักษณะชั้น
ใหม่ทั้งหมด จะพิมพ์เฉพาะตอนที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือ
เพิ่มเติมเท่านั้น เพราะฉะนั้นคำสอนใน พ.ศ. ๒๔๗๗ คงใช้ได้สำหรับ
พ.ศ. ๒๔๗๗ นี้ แลรวมคำสอนเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๗ นี้ บวกเพิ่ม
เข้าด้วย

อนึ่ง ใครที่จำแนกให้ทราบว่า คำสอนกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ว่าด้วยบุคคลนี้ ได้เขียนไว้ก่อน ประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัวได้ออกใช้ ในบั้นนี้ประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ได้ออกใช้แล้ว จึงเป็นการจำเป็น
ที่จะต้องมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมข้อความบางตอนเพื่อให้
คำสอนลักษณะนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน เท่าที่ตีพิมพ์กฎหมายใหม่
ออกมาเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับด้วยลักษณะบุคคลนี้

ข้อความที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือเพิ่มเติมคำสอน พ.ศ. ๒๔๗๗
ปรากฏรายละเอียดต่อไปนี้.

๑- คำสอน พ.ศ. ๒๔๗๗ หน้า ๘ บรรทัดที่ ๗ ข้อความที่ว่า
“ผู้บัญญัติกฎหมายมิได้กล่าวไว้โดยว่า อย่างไรจึงจะถือว่าทารก--”
ขอให้แก้เป็น “ผู้บัญญัติกฎหมายมิได้กล่าวไว้ในลักษณะบุคคลตั้งแต่

มาตรา ๑๕ ถึง ๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑
 นั้นโดยนัยอย่างใดจึงจะถือว่าทารก--”

๒- หน้า ๘ บรรทัดที่ ๓๓, ๓๔ และ ๓๕ ขอให้ตัดข้อความต่อไปนี้
 ออกเสีย “---ซึ่งเข้าใจว่าคงจะได้มีบทบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย
 แพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัวตามร่างที่ยกขึ้นแล้วใน
 เวลานั้น---” และให้ข้อความต่อไปนี้แทน “---เพราะฉะนั้นประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ที่ได้ประกาศใช้แล้ว จึงได้มีบท
 บัญญัติไว้แจ้งชัดในเรื่องระยะเวลาตั้งครรภ์ คือระหว่างร้อยแปดสิบ
 วันถึงสามร้อยสิบวันก่อนเด็กเกิด (ดูมาตรา ๑๕๓๑-๑๕๓๓) ทั้งนี้---”

๓- หน้า ๘ บรรทัดที่ ๓๗ คำว่า “ถึง ๓๐๐ วัน” ขอให้แก้เป็น
 “ถึง ๓๓๐ วัน”

๔- หน้า ๘ ปลายบรรทัดที่ ๓๘ ขอให้เพิ่มเติมข้อความว่า
 “---แต่กรณีที่ผู้บัญญัติกฎหมายไทยได้ย้ระยะเวลาตั้งครรภ์ยาวที่สุด
 ออกไปเป็น ๓๓๐ วันนั้น ข้าพเจ้ายังไม่สามารถที่จะค้นหาเหตุผลได้”

๕- หน้า ๑๖ บรรทัดที่ ๖ ระหว่างคำว่า “---ก็ต้องเด็กไปเอา--”
 และ “---โดยที่ได้พิเคราะห์---” ขอให้แซกข้อความเพิ่มเติมว่า

“ตามมาตรา ๖๕ กล่าวตามทฤษฎีการล้มรดที่มีอยู่ระหว่างคู่สมรสที่ไม่
 ไม่อยู่และ คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งควรถือว่า ได้ขาดจากกันแล้วเพราะ
 ความตาย แต่ผิดอันเกิดจากมาตรา ๑๕๐๐ อนุมาตรา ๕ แห่งประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว เพียงแต่ให้คู่
 สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่ขอยุ่ได้ แต่กรณีจะเป็นอย่างไร ก็ตาม
 คู่สมรสฝ่ายที่ยังอยู่นั้น ย่อมทำการล้มรดใหม่ได้เสมอ”

๖- หน้า ๓๒ ระหว่างบรรทัดที่ ๓๗ และ ๓๘ ขอให้เพิ่มเติมข้อความว่า “ง) ภูมิดำเนาของบุคคลคนหนึ่งๆ ย่อมเป็นที่สำหรับกำหนดศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น”

๗- หน้า ๓๗ ข้อความตั้งแต่บรรทัดที่ ๓๗ ถึง ๒๒ ขอให้ตัดออกและใช้ข้อความใหม่ต่อไปนี้แทน “ความแตกต่างกันในบทบัญญัติว่าด้วยภูมิดำเนาในกฎหมายแพ่ง และกฎหมายว่าด้วยอำนาจศาลนี้ ได้หมดสิ้นไป ด้วยการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งในมาตรา ๔ และมาตรา ๒ ได้บัญญัติข้อความว่า คำฟ้องอื่นๆ นอกจากคำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ฯลฯ ให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมี “ภูมิดำเนา” อยู่ในเขตคดีศาลนั้น.

๘- หน้า ๔๒ ข้อความตั้งแต่บรรทัดที่ ๔ ถึง ๑๒ ขอให้ตัดออกและใช้ข้อความใหม่ต่อไปนี้แทน

“ก) สำหรับหญิงมีสามี มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า ย่อมถือเอาภูมิดำเนาของสามี ทั้งนี้เป็นเหตุยกทั่วไป รับรองกันอยู่ทั่วโลก และตรงกับเหตุผลที่ว่าการล้มรูด ทำให้ภริยาอยู่ในบังคับ จำต้องอยู่กับสามีและอยู่กันด้วยกัน หน้าที่อันนี้ กล่าวได้ว่าเป็นผลเนื่องมาจากจารีตประเพณีนั่นเอง แต่อย่างไรก็ดี ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว ก็ได้มีบทบัญญัติอันมีความไว้เช่นนี้โดยแจ้งชัด (ดูมาตรา ๑๔๕๓ และ ๑๔๕๔) ทั้งนี้ยังมผลอีกด้วยว่าหญิงมีสามีย่อมเปลี่ยนภูมิดำเนาไปพร้อมกับสามี ถ้าสามีเปลี่ยนภูมิดำเนาซึ่งอาจเป็นโดยสมัครใจหรือไม่สมัครใจก็ได้”

๙- หน้า ๔๕ บรรทัดที่ ๓๓ ขอให้แก้เป็นข้อความใหม่ดังนี้

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

“ก่อนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัวได้ประกาศใช้กฎหมายไทยมีบทบัญญัติแต่เฉพาะในเรื่อง การจดทะเบียน....”

๓๐- หน้า ๔๗ บรรทัดที่ ๒ ขอให้แก้ไขข้อความใหม่ดังนี้

“...บุตรโดยคำพิพากษาของศาล ก่อนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัวได้ประกาศใช้ ไม่มีกฎหมายบังคับว่าต้องจดทะเบียน...”

๓๑- หน้า ๔๗ ข้อความในบรรทัดที่ ๓๓ เริ่มแต่คำว่า “...แต่การอาจจะเป็นได้ว่าเรื่องจด....” ถึงบรรทัดที่ ๓๖ ขอให้ตัดออกและใช้ข้อความใหม่ต่อไปนี้แทน “แต่ผู้ร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ได้สังเกตเห็นว่าเหตุที่อ้างนั้นไม่สำคัญ และถ้าจะพิจารณาถึงประโยชน์ของบุคคลภายนอก ที่อาจเข้ามาทำสัญญากับผู้สมรสแล้ว จะเห็นได้ว่าต้องการให้มีการจดทะเบียนการสมรสและการหย่า เพราะหญิงมีสามีไม่มีความสามารถภายในเงื่อนไขดังจะได้กล่าวต่อไปข้างหน้า เพราะฉะนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ จึงบัญญัติว่า การสมรสจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้จดทะเบียนแล้ว (ดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๔๘) การเพิกถอนการสมรสก็ต้องจดทะเบียน (ดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๕๖) เมื่อได้จดทะเบียนการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว การหย่าโดยความยินยอม จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่ากันแล้ว (ดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๘) การหย่าตามคำพิพากษาเพื่อที่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอก ผู้ทำการ โดยสุจริตได้แก่แต่

เมื่อได้จดทะเบียนการหย่ากันแล้ว (ดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๑๓)

การรับบุตรบุญธรรม จะตั้งบุตรเกิดต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย (ดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๘๕) การเด็กรับบุตรบุญธรรม โดยคำพิพากษาของศาล เพื่อที่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอก ผู้ทำการโดยสุจริตได้แก่แต่เมื่อได้จดทะเบียนแล้ว (ดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๘๒) ทั้งนี้เพราะบุคคลภายนอกมีประโยชน์ที่จะต้องทราบว่าเป็นผู้รับบุตรบุญธรรม และมีภาระในการจัดการทรัพย์สินของบุตรบุญธรรมนั้น สัมมติว่าเขายังว่าเป็นผู้เยาว์อยู่

ในที่สุด โดยเหตุผลอันเดียวกัน เด็กเกิดก่อนสมรสจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายก็ต่อเมื่อบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตร (ดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๒๒) ถ้ามีคำพิพากษาว่าเป็นบุตร จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนเด็กเป็นบุตรตามคำพิพากษาแล้ว (ดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๐ อนุมาตรา ๓)

๑๒- หน้า ๔๗ ขอให้ตัดข้อความในบรรทัดที่ ๒๐,๒๑ และคำว่า "ด้วย" ในบรรทัดที่ ๒๒ ออก

๑๓- หน้า ๕๔ ข้อความตั้งแต่บรรทัดที่ ๑๓ ถึง ๑๖ ขอให้ตัดออก และใช้ข้อความใหม่ต่อไปนี้แทน "๑) สิทธิและหน้าที่ในครอบครัว แต่เดิมมาจนบัดนี้กำหนดไว้ในกฎหมายเก่า คือกฎหมายลักษณะผัวเมีย แต่สิทธิและหน้าที่เหล่านั้น เวลานี้ มีบทบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ บทบัญญัติเหล่านี้...."

๑๔- หน้า ๕๗ ข้อความตั้งแต่บรรทัดที่ ๑๔ ถึง ๑๖ ขอให้ตัด

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

ออก และใช้ความใหม่ต่อไปแทน “ข้อบังคับในเรื่องนี้ เวदानติม
 ส่วนบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๖ และ
 กฎหมายที่ออกใหม่เมื่อเร็ว ๆ นี้ อีกฉบับหนึ่ง คือ พระราชบัญญัติ
 ว่าด้วยการทำพินัยกรรม พ.ศ. ๒๔๗๕”

๓๕-หน้า ๖๐ ข้อความตั้งแต่บรรทัดที่ ๓ ถึง ๓๓ ขอให้ตัด
 ออก และใช้ข้อความต่อไปแทน “ข้อบังคับของกฎหมายว่าด้วย
 อำนาจปกครองของบิดามารดาและความปกครองผู้เยาว์นั้น เดิมมี
 บัญญัติอยู่ในกฎหมายเก่าหรือเป็นไปตามจารีตประเพณี แต่ในบัด
 นี้ได้มีบทบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๖ ว่าด้วย
 ครอบครัว ตั้งแต่มาตรา ๓๕๓๓ ถึง ๓๕๓๗

รูปการแห่งฐานะของการ อยู่ภายใต้ความคุ้มครองของผู้เยาว์
 ของบุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ และเสมือนไร้ความ
 สามารถนั้น ได้แก่การไร้ความสามารถ คือการที่ไม่อาจทำนิติกรรม
 ให้สมบูรณ์โดยตนเองได้”

๓๖-หน้า ๖๒ ขอให้เพิ่มเติมข้อความใหม่ต่อไป ปลาย
 บรรทัดที่ ๓๘... “ด้วยเหตุนี้เองจึงควรต้องถือว่า ทั้งฝ่ายชายและหญิง
 ได้บรรลุนิติภาวะแม้ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น มีอายุครบตามที่กำหนด
 ไว้ในมาตรา ๒๐ เช่นเมื่อฝ่ายชายอายุ ๓๗ ปี ทำการสมรสกับหญิง
 อายุ ๓๕ ปี เด็กหญิงนั้นบรรลุนิติภาวะเหมือนกัน”

๓๗-หน้า ๖๘ ขอให้ตัดข้อความในบรรทัดที่ ๓ เริ่มตั้งแต่คำ
 ว่า “...ในประเทศสยามไม่มีประโยชน์....” ถึงปลายบรรทัดที่ ๕ ออก

๓๘-หน้า ๖๘ บรรทัดที่ ๓ ขอให้ตัดคำว่า “วิธีของกฎหมาย

ไทยนั้น” ออก

๓๙- หน้า ๖๘ ขอให้ตัดข้อความตั้งแต่บรรทัดที่ ๑๒ จนถึงหน้า ๘๓ บรรทัดที่ ๒๐ ออก และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน.

“นอกจากนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ได้วางระเบียบเกี่ยวกับผู้แทนโดยชอบธรรม ขึ้นไว้เพื่อประโยชน์แก่ผู้ปกครอง หรือผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้ปกครองผู้เยาว์

ผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ คำว่า “ผู้แทน” ที่ใช้ในบทกฎหมายมุ่งให้ใช้ในความหมายตามนัย คือการเป็นตัวแทน ซึ่งได้แก่บุคคลคนหนึ่ง ที่ได้เข้าแทนตัวบุคคลซึ่งคนเป็นผู้แทนและเป็นผู้ทำการแทนบุคคลนั้น ทั้งนี้ มีข้อสันนิษฐานอยู่ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๕๔๒ ที่มีความว่า “คำออกกล่าวที่ผู้ใช้อำนาจปกครองแจ้งไปหรือรับแจ้งมา ให้ถือว่าเป็นคำออกกล่าวที่บุตรได้แจ้งไปหรือรับแจ้งมา” ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นการมุ่งที่จะให้มีความหมายไปในทางเป็นผู้แทนตนเอง และโดยเหตุนี้ กฎหมายจึงได้บัญญัติให้ผู้เยาว์มีภูมิดำเนาแห่งเดียวกับของผู้แทนโดยชอบธรรม นอกจากนี้ มาตรา ๓๕๔๔ และต่อ ๆ ไปได้วางบทบัญญัติย่อยเกี่ยวกับอำนาจของผู้แทนโดยชอบธรรม ในฐานะที่เป็นผู้จัดการทรัพย์สินอีกด้วย

ในกรณีเรื่องความปกครอง ผู้ปกครองมีสิทธิและหน้าที่อย่างเดียวกับผู้ใช้อำนาจปกครอง ทั้งเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ด้วย และบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ โดยบุคคลที่ใช้อำนาจปกครองนั้น ให้เอามาใช้บังคับในเรื่องความปกครองได้

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

แต่โดยเหตุที่พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ มิได้ยกเลิกบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๑ โดยชัดแจ้งดังนี้ กล่าวตามหลักกรรมศาสตร์ บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๑ จึงคงใช้ได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติใหม่ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ แต่อย่างใด เราอาจกล่าวยืนยันได้ว่าบทบัญญัติในบรรพ ๕ ไม่ใช่ของใหม่ เมื่อเปรียบเทียบกับบรรพ ๑ เพราะประมวลกฎหมายฉบับหนึ่ง ย่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกกันมิได้ และไม่สำคัญว่าวันที่ ๆ ประกาศให้ใช้บรรพต่าง ๆ ของประมวลกฎหมายอันเดียวกันนั้นจะแตกต่างกัน ฉะนั้นจึงต้องกำหนดหลักการที่จะใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายในท้องถื่นบรรพหนึ่ง ไม่ใช่เป็นของง่าย ถ้าจะว่ากันที่ควรแล้ว ผู้บัญญัติกฎหมายน่าจะได้บัญญัติความในบทบัญญัติเกี่ยวกับ การจัด การทรัพย์สินของผู้เยาว์ที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายทั้งสองบรรพ ให้กลมกลืนกัน

ฉะนั้นต่อไป จะได้พิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ ผู้แทนโดยชอบธรรม การแต่งตั้ง หน้าที่ ก) อำนาจของผู้แทนโดยชอบธรรม ข) ความรับผิดชอบผู้เยาว์ ค) และขอเบ็ดเสร็จแห่งการไร้ความสามารถของผู้เยาว์ ง)

ก) ผู้แทนโดยชอบธรรม การแต่งตั้ง หน้าที่

ผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กผู้เยาว์นั้น ได้แก่บุคคลผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้ปกครอง เด็ดแต่กรณี

บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดา อำนาจปกครองของมารดา (มาตรา ๑๕๓๗) บิดามารดา

อำนาจปกครองนั้นอยู่แก่บิดา (มาตรา ๑๕๓๗ วรรค ๒) แต่อำนาจปกครองจะอยู่แก่มารดาในกรณีต่อไปนี้ คือ เมื่อบิดาตาย, เมื่อไม่แน่นอนว่าบิดามีชีวิตอยู่หรือตาย, เมื่อบิดาถูกศาลตั้งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ, เมื่อบิดามีจิตฟั่นเฟือนต้องรักษาตัวในโรงพยาบาล, เมื่อบุตรเกิดนอกสมรส และบิดามีได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย, เมื่อศาลตั้งให้อำนาจปกครองอยู่แก่มารดา (มาตรา ๑๕๓๘)

อำนาจปกครองนี้ อาจถูกศาลตั้งถอนเสียทั้งหมดหรือบางส่วนจากบุคคลซึ่งใช้อำนาจนี้ (บิดาหรือมารดา) ก็ได้ การถอนอำนาจปกครองนี้ศาลจะตั้งเอง หรือเมื่อญาติสนิทของเด็กหรือพนักงานอัยการร้องขอ ในกรณีต่อไปนี้ คือ เมื่อผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถโดยคำสั่งของศาลหรือใช้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวเด็กโดยมิชอบ (กระทำการรุนแรงแก่เด็ก) หรือประพฤติชั่วร้าย (มาตรา ๑๕๕๒) แต่อย่างไรก็ดี ถ้าเหตุที่ทำให้ศาลตั้งถอนอำนาจปกครองนั้นได้สิ้นไปแล้ว ศาลจะตั้งให้ผู้ถูกถอนมีอำนาจปกครองดังเดิมก็ได้ เมื่อบุคคลนั้นเองหรือญาติสนิทของเด็กได้ร้องขอ (ดูมาตรา ๑๕๕๓) ในกรณีผู้ใช้อำนาจปกครองล้มละลายหรือจัดการทรัพย์สินของเด็กในทางที่ผิดจนอาจเป็นภัยแก่ดี ศาลจะตั้งให้ถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินเสียก็ได้ (มาตรา ๑๕๕๒ วรรค ๒)

ในกรณีสามีภริยาหย่ากันเอง กต่างตามหลัก อำนาจปกครอง

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

อยู่กับบิดา แต่อาจทำความตกลงเป็นอย่างอื่นในระหว่างกัน ในกรณีเช่นนี้ ความตกลงนั้นต้องทำเป็นหนังสือ (มาตรา ๑๕๐๒) ถ้าหย่ากันโดยคำพิพากษาของศาล อำนาจปกครองได้แก่ฝ่ายชนะคดี เว้นแต่ศาลจะชดเชยให้อีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ได้อำนาจนี้ (มาตรา ๑๕๐๒) กล่าวโดยทั่วไป เด็กที่ต่ำกว่าอายุ อำนาจปกครองเด็กนั้นมักจะให้แก่มารดา ถ้าเป็นเด็กโต หากเป็นเด็กชายอำนาจปกครองมักจะให้แก่บิดา และเด็กหญิงให้แก่มารดา แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติตนไม่สมควร หรือไม่มีความสามารถด้วยกันทั้งสองฝ่าย ศาลอาจสั่งให้เด็กนั้นอยู่ในความปกครอง และตั้งบุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครอง (มาตรา ๑๕๐๓)

อำนาจปกครองนั้น ประกอบด้วยหน้าที่จำกัดของอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษาดูตามสมควรแก่เด็ก (มาตรา ๑๕๓๐) และสิทธิที่จะกำหนดที่อยู่ของเด็ก, ที่จะทำโทษเด็กตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน, ที่จะให้เด็กทำการงานตามสมควรแก่ความสามารถ และฐานะานุรูป, ที่จะเรียกเด็กคืนจากบุคคลอื่น ซึ่งก็แก่เด็กไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๑๕๓๘)

นอกจากนี้อำนาจปกครอง ก่อให้เกิดการเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กด้วย (มาตรา ๑๕๔๑) ซึ่งจะได้อำนาจต่อไปในข้อ ๓) ว่า การเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมนั้น มีอำนาจอย่างไรบ้าง

การปกครอง

ถ้าผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดา หรือ บิดามารดาสาบสูญ หรือ ได้ถูกถอนอำนาจการปกครองเสียแล้วโดยคำสั่งศาล จะต้องจัดให้ผู้เยาว์นั้นเป็นผู้ปกครองขึ้น หรือในกรณีตกเป็นคนล้มตะตาย หรือ

จัดการทรัพย์สินของเด็กในทางที่ผิดจนอาจเป็นภัย จะตั้งผู้ปกครอง เพื่อจัดการทรัพย์สินเป็นพิเศษก็ได้ (มาตรา ๑๕๕๕)

ผู้ปกครองนั้นจะตั้งโดยพิณัยกรรมของบิดาหรือมารดาซึ่งตายที่หลังก็ได้ หรือจะตั้งโดยศาลก็ได้ เมื่อญาติของผู้เยาว์หรือพนักงานอัยการร้องขอ (มาตรา ๑๕๕๖)

บุคคลที่บรรดุนิติภาวะแล้วอาจถูกตั้งเป็นผู้ปกครองได้ เว้นแต่ผู้ซึ่งศาลตั้งว่าเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ, ผู้ล้มตาย, ผู้ซึ่งประพฤติชั่วร้ายไม่เหมาะที่จะปกครองผู้เยาว์ หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์, ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับผู้เยาว์ หรือญาติสนิทของผู้เยาว์, ผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายที่หลังได้ระบุห้ามไว้มิให้เป็นผู้ปกครอง (มาตรา ๑๕๕๗)

ความปกครองสุดสิ้นลงเมื่อผู้อยู่ในปกครองตาย หรือบรรดุนิติภาวะ (มาตรา ๑๕๗๒) นอกจากนั้นความเป็นผู้ปกครองสุดสิ้นลงเมื่อผู้ปกครองตาย ไร้ความสามารถ เสมือนไร้ความสามารถ ตาออกหรือถูกถอนโดยคำสั่งศาล (มาตรา ๑๕๗๓) ในที่สุดเราจะทราบต่อไปว่า ผู้ปกครองตกอยู่ในบังคับบัญชาหรือความควบคุมของศาลนับตั้งแต่เขารับหน้าที่จนกระทั่งได้ทาบัญชทรัพย์สินส่งต่อศาล เมื่อความเป็นผู้ปกครองสุดสิ้นลง (ดูข้อ ข) และ (ค)

ผู้ปกครองมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใช้อำนาจปกครอง คือมีหน้าที่จากของอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษาคูตามสมควรแก่เด็ก และมีสิทธิที่จะใช้อำนาจปกครองเหนือเด็กนั้น (มาตรา ๑๕๖๘)

นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

ด้วย (ดูข้อ ๑))

ผู้ปกครองไม่มีสิทธิจะได้อำนาจเห็นใจ เว้นแต่จะได้กำหนดไว้ในการตั้งหรือตามคำสั่งศาล โดยพิเคราะห์ถึงรายได้และความเป็นอยู่ของผู้ปกครอง และผู้อยู่ในปกครอง (มาตรา ๑๕๗๐)

จ) อำนาจของผู้แทนโดยชอบธรรม

การเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ ไม่ว่าจะโดยผู้ใช้อำนาจปกครอง (บิดาหรือมารดา) หรือโดยผู้ปกครอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕๕๓ และต่อ ๆ ไปนั้น มีผลว่าบุคคลนั้นทำการแทนผู้เยาว์จริง ๆ คือ เป็นการที่ผู้แทนโดยชอบธรรมได้เข้าแทนตัวผู้เยาว์ ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้กระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้เยาว์ ไม่ใช่ผู้เยาว์ทำเอง บุคคลภายนอกที่ประสงค์จะทำการติดต่อ หรือทำสัญญากับผู้เยาว์จะต้องไปกระทำการนั้นกับผู้แทนโดยชอบธรรม ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทุกอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ การทำการแทนนั้นเป็นการทั่วไป มิฉะนั้นแต่ที่เกี่ยวกับด้วยส่วนเนื้อตัว แต่รวมตลอดถึงทรัพย์สินด้วย อย่างไรก็ตามก็ต้ออกจากความสัมพันธ์ในเรื่องอำนาจปกครอง ที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ความสำคัญของการทำการแทนนั้นอยู่ที่อำนาจจัดการทรัพย์สิน ซึ่งมีความบัญญัติไว้แจ่มชัดในมาตรา ๑๕๕๓ ว่า "อำนาจปกครองนั้นรวมทั้งการจัดการทรัพย์สินของบุตรด้วย....."

ต่อไปนี้จะได้พิจารณาถึงว่า การจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์โดยผู้แทนโดยชอบธรรมนั้น มีวิธีการอย่างไร และดำเนินการไป

อย่างไร ใ้ข้อนี้ถ้าจะพิจารณาคู่ด้วยบทกฎหมายแล้วจะเห็นได้ มีบทกฎหมายที่แบ่งแยกออกได้เป็น ๓ ประเภทด้วยกัน คือ บทบัญญัติอันเป็นสามัญ ใ้บังคับได้แก่ผู้ใช้อำนาจปกครองและผู้ปกครอง บทบัญญัติพิเศษใ้บังคับเฉพาะแก่ผู้ใช้อำนาจปกครอง และบทบัญญัติพิเศษใ้บังคับเฉพาะแก่ผู้ปกครอง ในระหว่างบิดามารดาฝ่ายหนึ่ง และผู้ปกครองอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ไม่มีปัญหาที่จะต้องคิดว่าบุคคลต้องจำพวกนี้ ย่อมมีความเป็นอยู่แตกต่างกันอย่างสำคัญ ซึ่งกฎหมายไม่สามารถที่จะล่วงพ้นไปจาก การที่จะไม่บัญญัติฐานะตามกฎหมายของบุคคลต้องจำพวกนี้ให้แตกต่างกันไว้ได้ ทางฝ่ายบิดามารดานั้น ย่อมเป็นผู้ที่สนิทชิดชอบกับบุตรอย่างที่สุด ส่วนผู้ปกครองนั้น อาจเป็นญาติห่างๆ หรือเป็นคนอื่นกับผู้อยู่ในความปกครองก็ได้ ในกรณีของบิดามารดานั้น จะเห็นได้ว่าสภาพแห่งทรัพย์สินของผู้เยาว์ที่ตกมาอยู่ในอำนาจการจัดการของผู้แทนโดยชอบธรรมนั้น ย่อมจะได้รับความอนุเคราะห์มากกว่าในกรณีของผู้ปกครอง ทั้งนี้เพราะบิดามารดาย่อมมีชีวิตอยู่ใกล้ชิดกับบุตร และมีความสนิทชิดชอบกันอย่างที่สุด จึงย่อมจะมีความเมตตาปราณีเป็นพิเศษแก่บุตรยิ่งกว่าคนอื่น ฉะนั้นจึงไม่ต้องมีข้อที่ควรเคลือบแคลงสงสัยเลยว่าบิดามารดานั้นควรเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร และในฐานะเช่นนั้น ให้เป็นผู้จัดการทรัพย์สินของบุตรด้วย ส่วนผู้ปกครองนั้นตรงกันข้าม การเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กที่อยู่ในความปกครองนั้น ชัดแห่งความมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือให้ความอนุเคราะห์แก่เด็กอย่างจริงจังนั้นย่อมจะน้อยกว่ามากมาย ข้อดังกล่าวนั้นมีความสำคัญยิ่ง เมื่อ

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

เราจะได้ศึกษาถึงความรับผิดชอบของผู้แทนโดยชอบธรรม ซึ่งจะได้พิจารณาถัดไปนี้

บทบัญญัติอันเป็นสามัญ บทบัญญัติอันเป็นสามัญใช้ได้แก่ผู้ใช้อำนาจปกครอง และผู้ปกครอง ใช้ได้แก่ใช้อำนาจปกครอง ในส่วนที่เกี่ยวกับการเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมนั้น จะค้นพบปกครองและผู้ปกครองได้อย่างง่ายดายที่สุด เพราะมาตรา ๓๕๖๘ ที่บัญญัติถึงเรื่องผู้ปกครองนั้น เมื่อได้บัญญัติความไว้ในวรรค ๑ ว่า “ผู้ปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ที่อยู่ในปกครอง” แล้วในวรรค ๒ ได้บัญญัติว่า “ให้นามตรา ๓๕๔๒, ๓๕๔๓, ๓๕๔๔, ๓๕๔๖, ๓๕๔๗ และ ๓๕๔๘ มาบังคับแก่ผู้ปกครองและผู้ที่อยู่ในปกครองโดยอนุโตม”

มาตรา ๓๕๔๒ บัญญัติความว่า “คำบอกกล่าวที่ใช้อำนาจปกครองแจ้งไป หรือรับแจ้งมา ให้ถือว่าเป็นคำบอกกล่าวที่บุตรได้แจ้งไปหรือรับแจ้งมา” ทั้งนี้เป็นการนำหลักเรื่องผู้แทนโดยชอบธรรมมาใช้โดยตรงชัด ซึ่งมีลักษณะสำคัญว่าตัวของผู้นั้นได้หายเข้าไปในตัวของผู้แทน (ขอให้ดูคำสอนความมีเบื้องตนเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป) คำว่า “คำบอกกล่าว” นี้ควรเข้าใจว่า เป็นคำแจ้งความและคำชี้แจงต่างๆ ที่มีผลตามกฎหมาย เช่น คำเตือนให้ดูหมิ่นผิดนัด การสั่งฟ้อง การแจ้งคำพิพากษาของศาล คำคัดค้านต่อเงิน ฯลฯ

อุทาหรณ์ เช่น ผู้เยาว์ จะเป็นโจทก์ หรือจำเลย ในคดีความที่ไปถึงศาล ผู้ปกครองย่อมเป็นผู้ที่จะไปต่อหน้าศาล และมีชื่อปรากฏอยู่ในสำนวนความ

มาตรา ๓๕๔๓ นั้นเราได้ผ่านมาแล้วในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ และเราจะได้พิจารณาถัดไปอีกข้างหน้า

ในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบที่มาตรานั้นได้กำหนดไว้สำหรับผู้ใช้อำนาจปกครอง และผู้ปกครอง

ส่วนบทบัญญัติอื่น ๆ ซึ่ง มาตรา ๑๕๖๘ ได้โยงไปถึงนั้น มีวัตถุประสงค์ที่ประสงค์โดยเฉพาะ เพื่อที่จะกำหนดเงื่อนไขและอาณาเขตแห่งการจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ โดยผู้ใช้อำนาจปกครองและผู้ปกครองคือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ อันเป็นบทมาตรา ที่เราจะต้องศึกษากันโดยละเอียดต่อไป

หัตถ์ของผู้แทนโดยชอบธรรมอาจที่จะกระทำกรใด ๆ ได้ทุกอย่างโดยอิสระในส่วนที่เกี่ยวกับจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ คือไม่จำเป็นการกระทำทางสงวน (เช่นการซ่อมแซมบำรุงรักษา, การเช่าปรกกันภัย, การทำให้อายุความสิ้นสุดหยุดลง ฯลฯ) การกระทำทางจัดการ (เช่าทรัพย์สิน, เก็บผลประโยชน์, ฝากเงิน, ฯลฯ) หรือการกระทำทางจำหน่าย (เช่นซื้อ, ขาย ฯลฯ) แต่หัตถ์ประกอบด้วยข้อยกเว้นสำคัญหลายประการ และมีขอบเขตที่ถูกต้องจำกัดลงเป็นอันมาก โดยบทบัญญัติต่างๆ ในประมวลกฎหมาย เพื่อประโยชน์ของผู้เยาว์ ซึ่งมีกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรม ไม่อาจที่จะกระทำกรบางอย่างได้โดย หรือที่ไม่อาจทำได้โดยอิสระก็มี

หน้า

มาตรา ๑๕๔๔ บัญญัติความว่า "ผู้ใช้อำนาจปกครองจะทำ หักยกเว้นที่ ๑
หัตถ์บุตรจะต้องทำเองโดยมิได้รับความยินยอมของบุตรนั้นไม่ได้"

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ มีความคลุมเคลืออยู่บ้าง ซึ่งต้องทำความเข้าใจว่า ผู้แทนโดยชอบธรรม หาอาจทำนิติกรรม หรือกรอื่น ๆ ซึ่งมีผลทำให้เกิดหนี้ ซึ่งในการปฏิบัติกรชำระหนี้

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

ต้องมีผู้เยาว์เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นทำสัญญาผูกพันตนเป็นทหาร ทำสัญญาจ้างแรงงานหรือตุ้มมือฝึกหัด ทำการตกลงทำการสมรส ฯลฯ ผู้แทนจะทำการเหล่านี้ได้ ก็โดยได้รับความยินยอมจากเด็ก กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ว่า ผู้แทนโดยชอบธรรมจะต้องได้รับความยินยอม เช่นอย่างไร หรือว่าผู้แทนโดยชอบธรรมอาจทำกรณนี้ได้ โดยรับอนุญาตจากศาล ซึ่งเป็นปัญหาอยู่ที่ทั้งสองประการ

ข้อยกเว้นที่ ๒

นอกจากนี้ ตามมาตรา ๑๕๕๖ เพื่อที่จะกระทำการบางอย่างให้สมบูรณ์ ผู้แทนโดยชอบธรรมจะต้องได้รับอนุญาตจากศาล การเหล่านี้ถือว่าเป็นการสำคัญ และอาจมีผลทำให้เกิดความเสียหายอย่างมากแก่ทรัพย์สินของผู้เยาว์ ผู้บัญญัติกฎหมายจึงได้ใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ บังคับให้ผู้แทนโดยชอบธรรม ร้องขออนุญาตต่อศาลเสียก่อนทำกรณนั้น ๆ การเหล่านี้มีรายการปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๕๕๖ ซึ่งเป็นรายการอันจำกัด การใดไม่เข้าอยู่ในรายการตามมาตรานี้ ผู้แทนโดยชอบธรรมย่อมทำได้โดยอิสระ เช่นโดยฉะเพาะอย่างยิ่ง คือการฟ้องคดี ซึ่งเป็นกรณที่สำคัญ และมีผลร้ายแรงที่สุด

การที่ผู้แทนโดยชอบธรรมจะทำได้ มีปรากฏตามลำดับในมาตรา ๑๕๕๖ ดังต่อไปนี้ คือ

- ๑) ขาย แลกเปลี่ยน หรือจำนองอสังหาริมทรัพย์ การเหล่านี้ ล้วนเป็นกิจการทางจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ ผู้บัญญัติได้คำนึงถึงกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ว่า สำคัญยิ่งกว่าสังหาริมทรัพย์ เพราะฉะนั้นจึงไม่ประสงค์ที่จะให้ผู้แทนโดยชอบธรรม ทำการ

ศีลธรรมลัทธิในทรัพย์สินประเภทนี้ โดยมีได้แก่เหตุผลอันสำคัญ และ
 ค่าได้โดยยินยอมเห็นชอบให้อินุญาต ในการขายนั้นการศีลธรรมลัทธิ
 ย่อมเป็นไปโดยทันทีและโดยบริบูรณ์ ส่วนในการแลกเปลี่ยน ถึง
 ยังไม่เป็นการศีลธรรมลัทธิโดยบริบูรณ์ และในการจำนองการ
 ศีลธรรมลัทธิ อาจจะมีได้ในอนาคตก็จริงอยู่ แต่ในทุก ๆ กรณี
 ที่กล่าวมา อันตรายที่ผู้ขายจะได้รับจากการนั้น ๆ ย่อมมีอยู่เท่ากัน
 คือเมื่อทำการนั้นไม่ได้ เช่นถ้าทำการขายโดยราคาต่ำ ย่อมมีการ
 ขาดทุน หรือแม้ว่าได้ทำการขายโดยได้ราคาดีเป็นการปกติ ก็ยัง
 ถือว่าการขายนั้น ไม่เป็นการแลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ใน
 ที่ดิน หรือสิ่งปลูกสร้าง นอกจากเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งพูดง่าย ๆ อาจถูก
 ตักหรือยกออกหรืออาจจะสูญสิ้นไปได้ หากนำเงินนั้นออกหากำไรผิด
 ในการแลกเปลี่ยนหากมิได้ทำโดยสุจริต หรือโดยมีไหวพริบ ผู้ขาย
 อาจตกอยู่ในฐานะ ทำการโอนทรัพย์สินที่มีค่ามาก เพื่อได้มาซึ่งทรัพย์สิน
 ที่มีราคาน้อยกว่า ส่วนการจำนองนั้นอันตรายมากที่สุด เพราะ
 เป็นการกระทำที่ดวง คือเมื่อเราทำการนั้น ในขณะนั้นมิได้มีความ
 คิดที่จะเสียทรัพย์สินนั้นไป เพราะเหตุว่าทรัพย์สินที่เขาไปจำนองยังอยู่ในมือ
 ผู้จำนอง แต่ถ้ายอดเงินที่ได้รับมาจากการจำนองนั้น มิได้จัด
 การชำระคืนให้ผู้รับจำนองภายในกำหนดระยะเวลา การจำนองรายนั้น
 ก็อาจกลายเป็นการขายไปได้.

๒) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินกว่าสามปี กล่าวโดยทั่วไป

ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ เป็นกิจการทางจัดการ นอกจากเป็นการที่ไม่
 มีอันตรายแล้ว ยังถือว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ทรัพย์สินสิ่ง

ใดสิ่งหนึ่งให้เป็นประโยชน์ และต้องให้ได้ผลดีที่สุด แต่การให้
 เช่นนั้นถ้าเกินกว่าระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ด้วยมี อาจ
 มีอันตรายได้ ในชั้นต้น เพราะเจ้าของตกอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถจะใช้
 ทรัพย์สินโดยตนเองได้เป็นระยะเวลานานเกินไป นอกจากนั้นออกจะ
 เสี่ยงภัยในการที่ผู้เช่าจะไม่สามารถชำระค่าเช่ามากเกินไป และใน
 ที่สุดผู้เป็นเจ้าของจะต้องเสี่ยงภัยในการเสื่อมเสียสลายของทรัพย์สิน ที่
 ตกอยู่ในมือของผู้เช่าด้วย.

๓) ให้กู้ยืมเงิน เป็นกิจการที่ม้คนตราขาย มิฉะนั้นแต่
 ว่าผู้ให้ยืมจะตกอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถใช้จ่ายเงินที่ให้ยืมนั้นได้ภายใน
 ระยะเวลาที่ให้กู้ยืม แต่ผู้ให้กู้ยืมต้องเสี่ยงภัยในการที่อาจไม่ได้รับ
 ชำระคืนด้วย ตามข้อความที่ใช้ในกฎหมายอนุมาตราอื่น น่าจะไม่
 หมายรวมถึงการยืมเงินด้วย เพราะฉะนั้นผู้แทนโดยชอบธรรม
 อาจทำการกู้ยืมเงินได้โดยอิสระ ซึ่งความจริงเป็นกิจการที่ม้คนตราขาย
 มากเหมือนกัน ควรที่จะให้ศาลได้รู้เห็นความจำเป็นและเงื่อนไขใน
 การนั้นด้วย เพราะในการกู้ยืมนั้นว่าตามปกติย่อมมีดอกเบี้ย ผู้
 แทนโดยชอบธรรมอาจยอมเสียดอกเบี้ยโดยอัตราสูงเกินไป อีก
 ประการหนึ่งถ้าการกู้ยืมเงินนั้น มีการเอาทรัพย์สินไปจำนำเป็นการ
 ประกันไว้ด้วยแล้ว ก็จำต้องคำนวนดูว่าค่าของทรัพย์สินนั้นไม่เกินส่วน
 จำนวนเงินที่กู้ยืมมา

๔ ปราณีประนอมยอมความ ตามมาตรา ๕๕๐ แห่งประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “อันว่าปราณีประนอมยอมความนั้น คือ
 สัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับ ข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมี

ประเพณีนิยม ซึ่งว่าโดยทั่วไปเกี่ยวกับจำนวนเงินเล็กน้อย และใน
ทุกกรณีกฎหมายบังคับว่า ต้องไม่เป็นการเกินควรแก่ฐานะหรือรูปของ
เด็ก เช่นเด็กที่มีทรัพย์ ก็อาจอยู่ในฐานะที่จะได้รับการยกเว้นให้
ให้ได้เป็นจำนวนมากกว่าเด็กที่ไม่มีทรัพย์ หรือมีฐานะปานกลาง จึง
เป็นปัญหาข้อเท็จจริงที่จำต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป

๖) ไม่รับมรดก หรือพินัยกรรม หรือการให้โดยเสนาหา
ซึ่งไม่มีเจตนาใจหรือคำภาระติตัพพะ การเหล่านี้กล่าวตามหลัก ถือ
ว่าเป็นการขัดต่อประโยชน์ของผู้เยาว์ เพราะไม่มีการเลี้ยงภยอย่าง
ใดเลยในการรับเช่นนั้น ที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น ก็เพราะอาจมี
กรณีผู้แทนโดยชอบธรรมอาจมีเหตุผลดี ไม่ทำการรับเช่นนั้น เช่น
ถ้าเด็กที่จะรับทรัพย์ ซึ่งให้ตามพินัยกรรมนั้นมั่งมีทรัพย์อยู่แล้ว และ
ไม่ประสงค์ที่จะคิดทอนประโยชน์ของทายาทอื่น ๆ ที่ยากจน ซึ่งต้อง
การได้ทรัพย์นั้นไปเพื่อเลี้ยงชีวิต.

๗) รับหรือไม่รับมรดก หรือพินัยกรรม หรือการให้โดย
เสนาหา ซึ่งไม่มีเจตนาใจ หรือคำภาระติตัพพะ ในข้อนี้เป็นเรื่องท
จะต้องทราบว่า เจตนาใจหรือคำภาระติตัพพะนั้นมีอยู่เพียงไร ที่จะ
พิจารณาถึงมูลค่า และคำนวณดูว่า ต่ำกว่าจำนวนส่วนทรัพย์ที่
จะได้รับมรดกหรือพินัยกรรม หรือให้โดยเสนาหาหรือไม่ ซึ่งในการ
เหล่านี้ผู้แทนโดยชอบธรรม อาจพลาดพลาด หรือสละประโยชน์อัน
แท้จริงของผู้เยาว์ ฉะนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัย
ชี้ขาดมึญหา

๘) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการพิจารณา การตกลงในเรื่องอนุญาตตุลาการนั้นได้แก่การที่มีบุคคลสองฝ่ายมีข้อพิพาทอยู่ในระหว่างกัน แล้วมาทำการตกลงกันเสมอข้อพิพาทนั้นให้อนุญาตตุลาการ คือบุคคลภายนอกเป็นผู้ชี้ขาด ซึ่งเป็นกรกระทำที่มีอันตราย เพราะเท่ากับเป็นการตัดกันมิให้ข้อพิพาทนั้นได้รับการพิพากษาโดยผู้พิพากษาของศาล ซึ่งมีหน้าที่โดยเฉพาะในกรณี และมีความชำนาญในอาชีพมากกว่า การมอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการพิจารณานั้น ผู้ที่เป็นอนุญาตตุลาการอาจเป็นบุคคล ซึ่งไม่มีความรู้ หรือขาดความสามารถ หรืออาจเป็นผู้ที่ไม่สุจริตก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ การที่กฎหมายบังคับให้ได้รับอนุญาตจากศาลก่อนย่อมมีประโยชน์ เพราะศาลจะได้มีโอกาสพิจารณาถึงความสามารถ และศีลธรรมของ อนุญาตตุลาการ ทั้งจะได้พิจารณาในข้อที่ว่า การที่ตัดกันมิให้ ข้อพิพาทนั้นเป็นคดีไปสู่ศาลอย่าง ธรรมดา นั้นจะมีประโยชน์เพียงไรหรือไม่.

มาตรา ๓๕๔๗ บัญญัติความว่า “ถ้าในกิจการใดประโยชน์ของ ข้อตกลงที่ ๓ ผู้ใช้อำนาจปกครอง ขัดกับประโยชน์ของผู้เยาว์ ผู้ใช้อำนาจปกครอง ต้องได้รับอนุญาตของศาลก่อน จึงทำกิจการนั้นได้มีฉนั้นเป็นโมฆะ” การอาจเป็นได้ว่าในกิจการอันหนึ่ง ประโยชน์ของผู้แทนโดยชอบธรรม กับประโยชน์ของผู้เยาว์ขัดกัน เช่นในกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรม มีความประสงค์ที่จะได้ทรัพย์สินสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นของผู้เยาว์ที่นำออกมาขาย หรือผู้แทนโดยชอบธรรมมีความประสงค์ที่จะทำการขายทรัพย์สินของตน ให้แก่ผู้เยาว์ หรือมีความประสงค์จะยืมเงินผู้เยาว์ให้ผู้เยาว์หรือยืม

เงิน ในกรณีต่างๆเหล่านี้จะเห็นได้ว่าผู้แทนโดยชอบธรรมอยู่ในฐานะ
 ที่มีประโยชน์ส่วนได้เสียของตนเองและของผู้เยาว์ ซึ่งคนเป็นผู้ทำการ
 แทนมารวมอยู่ในกิจการอันเดียวกัน หรืออันหนึ่งอันใดประโยชน์และหน้า
 ที่ของตนมารวมกันเข้า ซึ่งเป็นที่น่าเกรงกว่าผู้แทนโดยชอบธรรมย่อม
 จะคิดถึงประโยชน์ส่วนตัวมากกว่า เพราะฉะนั้นผู้บัญญัติกฎหมาย
 จึงได้ใช้ความระมัดระวัง บัญญัติให้ผู้แทนโดยชอบธรรม ต้องได้
 รับบอนุญาตจากศาลก่อนที่จะทำการเช่นนั้นได้ อนึ่งมีข้อสังเกตว่า ใน
 กรณี การบังคับของกฎหมายมีลักษณะเข้มงวดกว่าปกติ เพราะ
 กิจการใดที่ผู้แทนโดยชอบธรรมได้ทำไป โดยมีได้รับอนุญาตของศาล
 ก่อนนั้น เป็นโมฆะ ไม่ใช่เป็นโมฆะอันเป็นกรณีสามัญ เมื่อเกี่ยว
 ด้วยความสามารถของบุคคล (ดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๖)

ข้อยกเว้นที่ ๔

มาตรา ๑๕๔๘ บัญญัติความว่า “บุคคลใดจะโอนทรัพย์สินให้
 ผู้เยาว์โดยพินัยกรรม หรือโดยเสนหามั่งเจอนใ้ชื่อว่าให้บุคคลอื่น นอก
 จากผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้จัดการ จนกว่าผู้เยาว์จะบรรลุนิติภาวะ
 ก็ได้ ผู้จัดการนั้นต้องเป็นผู้ซึ่งผู้โอนระบุชื่อไว้ หรือถ้ามิได้ระบุ
 ไว้ให้ศาลตั้ง แต่การจัดการทรัพย์สินนั้นต้องอยู่ใต้บังคับแห่งประ
 มวณกฎหมายนี้ มาตรา ๒๐,๒๓ และ ๒๓”

ฐานะการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายบทนี้ เป็นเรื่องที่น่าจะเกิดขึ้นได้
 ในทางปฏิบัติ และมีสภาพที่เกิดขึ้นได้เสมอทงนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคคล
 ซึ่งจะโอนทรัพย์สินให้ผู้เยาว์นั้นไม่มีความไว้วางใจ ในผู้แทนโดยชอบ
 ธรรม หรือเพราะเชื่อว่าไม่มีความสุจริตพอ หรือว่าไม่มีความสามารถ
 ในการจัดการทรัพย์สินซึ่งถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติขอมให้ตั้งบุคคลอื่น

เป็นผู้จัดการได้แล้ว บุคคลนั้นอาจจะไม่โอนทรัพย์สินให้ผู้อื่นก็ได้
 ฉะนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะอนุญาต ให้แต่งตั้งผู้จัดการอื่นต่างหากได้
 เพื่อประโยชน์ของผู้เยาว์ หรือมอบให้ศาลมีหน้าที่เป็นผู้ตั้งผู้จัดการ
 ขึ้น ถ้าผู้โอนไม่ได้รับข้อผู้ใดได้ ผู้จัดการตามกฎหมายมาตราหนึ่ง
 ลักษณะพิเศษ คือมีอำนาจเฉพาะเหนือทรัพย์สินที่ตกมาเป็นของ
 ผู้เยาว์ภายในเงื่อนไขเช่นนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยอำนาจของผู้จัดการ
 กฎหมายโยงไปให้ใช้บทบัญญัติ มาตรา ๖๐, ๖๑ และ ๖๓ แห่งประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการจัดการทรัพย์สินของผู้ด่าบดี
 มาใช้ ฉะนั้นมาตรา ๖๓ ได้โยงต่อไปให้ใช้บทบัญญัติลักษณะตัว
 แทน (มาตรา ๗๗ ถึง ๗๙) บังคับ ซึ่งควรที่ผู้บัญญัติกฎหมาย
 จะได้บัญญัติโยงไปถึงโดยตรง

ในเรื่องนี้ข้อสังเกตอันสำคัญยังอยู่อีกประการหนึ่ง คือเป็น
 ของที่น่าประหลาดว่า ในการที่บัญญัติถึงเรื่องผู้แทนโดยชอบธรรม
 ของผู้เยาว์นั้นผู้บัญญัติกฎหมายมิได้บัญญัติ โยงอย่างทวิ ไปให้
 ใช้บทบัญญัติลักษณะตัวแทนบังคับ จริงอยู่ที่ในเรื่องผู้แทนโดยชอบ
 ธรรมนี้ ได้มีบทบัญญัติเป็นพิเศษอยู่แล้ว แต่พิจารณาโดย
 ทั่วไปแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้แทนโดยชอบธรรมก็มีใครอื่นคือตัวแทนทั่ว
 ไปนั่นเอง ควรที่จะมีบทบังคับให้นับบทบัญญัติลักษณะตัวแทนมา
 ใช้บังคับถ้าไม่มีบทบัญญัติพิเศษ ทั้งนี้เข้าใจว่าเมื่อเกิดเป็นปัญหา
 ขึ้นศาลจะต้องถือเอาว่าเป็นเช่นนั้น แม้กฎหมายจะได้บัญญัติความ
 ไว้ว่าอย่างไรในเรื่องนี้ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันได้และเป็น
 การปฏิบัติตามความมุ่งหมาย ของบทบัญญัติมาตราแห่งประมวล

๒ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บทบัญญัติพิเศษใช้ บทบัญญัติ แห่งมาตรา ๑๕๔๕ บัญญัติความว่า “ถ้าบุตรมี
แก่ผู้ใช้อำนาจปกครอง เงินรายได้ ให้ใช้เงินนั้นเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูและการศึกษาก่อน ส่วน
ที่เหลือผู้ใช้อำนาจปกครองจะเอาใช้ตามสมควรก็ได้.

บทบัญญัตินี้มีได้ใช้บังคับถึงเงินได้ที่เกิดจากทรัพย์สินโดยทางยก
ให้โดยเสนหา หรือพินัยกรรม ซึ่งมีเงื่อนไขว่ามีให้ผู้ใช้อำนาจ
ปกครองได้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นๆ”

บทบัญญัติวรรคแรกของมาตรา ๑๕๔๕ บัญญัติถึงกรณีที่เป็นอยู่
โดยปกติ เมื่อผู้เยาว์มีรายได้ส่วนตัว ซึ่งอาจได้มาโดยการทำงาน
(เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง) หรือได้รับให้โดยเสนหาหรือโดยพินัยกรรม
เป็นการส่วนตัว หรือมรดกที่ได้รับมาโดยทางเป็นทายาท ในกรณี
เช่นนี้ กฎหมายบังคับว่าเงินได้เหล่านี้ ซึ่งมีบิดาหรือมารดาเป็นผู้เก็บ
รักษา จะต้องใช้จ่ายไปเพื่อประโยชน์ของผู้เยาว์ ในทางอุปการะ
เลี้ยงดูและการศึกษา เช่นค่าเช่าบ้าน ค่าอาหาร ค่าเครื่องนุ่งห่ม ค่า
เล่าเรียน ค่าเครื่องเรียน ค่าพาหนะต่าง ๆ ฯลฯ ส่วนที่เหลือกฎหมาย
อนุญาตให้บิดาหรือมารดาเอาใช้ส่วนตัวได้ แต่ภายในเงื่อนไขว่าต้อง
ใช้ตามสมควร คือ ไม่ฟุ่มเฟือยหรือสุรุ่ยสุร่าย

บทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตรานี้ ชอบด้วยเหตุผลเพราะสภาพ
พิเศษของทรัพย์สิน ช่วยทำคามสนิทชิดเชื้อของเด็กให้แก่บิดามารดา
ของตน และเป็นการคำนึงถึงลักษณะการที่ไม่งามอันอาจเกิด
ขึ้นได้ คือบุตรเป็นคนมีทรัพย์สิน แต่บิดามารดาตกอยู่ในความยากจน
ทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัส สำหรับบิดามารดาอันเมื่อแก่เฒ่า

ตง และเมื่อมีความต้องการ บุตรจำกัดอุปการะเดียงดู แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บัญญัติถึงหน้าที่อนัน (มาตรา ๓๕๓๕) มีความกว้างมาก ซึ่งต้องเข้าใจว่ามีได้มีความหมายจำกัดเฉพาะในกรณีที่มีบุตรบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่หมายความว่าความตอดถึงกรณีที่มีบุตรยังเป็นผู้เยาว์ด้วย และตามความจริงเป็นการชอบอย่างยิ่งที่บุตรผู้เยาว์จะต้องอุปการะเดียงดูบิดามารดา เมื่อคนมีรายได้อ่อนด้อยความตอดการณะเพาะตน

วรรค ๒ แห่งมาตรา ๓๕๔๕ บัญญัติถึงกรณีททรัพย์นั้นโดยกให้แกเด็ก โดยมีเงื่อนไขว่ามีให้บิดามารดาได้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น บทบัญญัติวรรคนี้เมื่อพิจารณาตุณเิน ๆ จะเห็นว่าเป็นของแปลก แต่กรณีอาจมีเหตุใหม่เหตุผลอย่างดีในการที่ใตวางเงื่อนไขไว้เช่นนั้น ซึ่งอาจเป็นเพราะบิดามารดาของเด็กประพฤติตนไม่สมควรต่อผู้ให้ หรือว่าเป็นผู้ทำหน้าที่บิดามารดาไม่สมควร เพราะฉะนั้นจึงเป็นการสมควรแล้ว ที่จะยอมให้ผู้ให้แสดงเจตนาดีของตนคือเด็กได้ตามใจสมัคร แม้ถึงว่าจะมีข้อจำกัดใจเป็นประการใดก็ตาม เพราะมีฉะนั้นแล้วเด็กจะมีได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นเองก็ได้

ไม่ว่ากรณีใด ๆ มีข้อที่ควรตั้งเกคว่า เงื่อนไขที่มิยอมให้บิดามารดาได้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้มา โดยทางยกให้โดยเสนหาหรือพินัยกรรมนั้นจะต้องเป็นการแจ้งชัดและเป็นหลักฐาน ไม่ใช่เพียงแต่มีการจัดตั้งผู้จัดการพิเศษขึ้น เพราะการอาจเป็นได้ว่า ผู้ให้ทรัพย์สินแก่เด็กนั้น เพียงแต่ไม่มีความไว้วางใจในความสามารถทางจัดการทรัพย์สินเท่านั้น แต่อาจมิได้มุ่งหมายเตยไปถึงการที่จะคัดกั้นมิยอม

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

ให้บิดามารดาได้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นด้วย

๓
บทบัญญัติพิเศษ
ใช้แก่ผู้ปกครอง

บทบัญญัติพิเศษใช้เฉพาะแก่ผู้ปกครองนี้ มีอยู่ ๒ มาตราด้วยกัน มาตราหนึ่งเกี่ยวข้องกับเงินได้ของผู้อยู่ในปกครอง และอีกมาตราหนึ่งเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของผู้ปกครอง ที่จะต้องปฎิภาหหรือผู้อยู่ในปกครองในบางกรณี

ก)

มาตรา ๓๕๗๐ บัญญัติความเกี่ยวเนื่องสืบมาจากมาตรา ๓๕๔๕ เกี่ยวกับผู้ปกครอง แต่ได้วางระเบียบเรื่องเงินได้ของผู้อยู่ในปกครองไว้แตกต่างกัน มีส่วนที่เหมือนกันคือ หน้าที่อุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่ผู้อยู่ในปกครอง แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติถึงการที่ผู้ปกครองจะเอาส่วนที่เหลือไปใช้ได้ ซึ่งเป็นข้อที่ต่างกับมาตรา ๓๕๔๕ และเป็นกรขอปดวดยเหตุผล เพราะผู้ปกครองนั้นบางทีอาจเป็นบุคคลภายนอกหรืออาจได้รับบำเหน็จอยู่แล้ว (มาตรา ๓๕๗๐) อีกประการหนึ่งกฎหมายได้กำหนดทางแสวงหาผลประโยชน์สำหรับเงินได้ของผู้อยู่ในปกครองที่เหลือใช้ไว้ ซึ่งทางแสวงหาผลประโยชน์เหล่านั้นนั้น แต่ไม่เป็นการเลี้ยงภยสำหรับผู้อยู่ในปกครอง หรือมีเดันนั้นก็เป็นที่ไปในทางที่จะช่วยการอุปการะของเดัก

ผู้ปกครองอาจเอาเงินได้ของผู้อยู่ในปกครองที่เหลือใช้ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ได้โดยวิธีต่าง ๆ คือไปนี้

- ๑) ขอพันธบัตรรัฐบาลสยาม
  - ๒) รับจันองอสังหาริมทรัพย์ในลำดับแรก แต่จันองเงินที่รับจันองต้องไม่เกินกึ่งราคาตลาดของอสังหาริมทรัพย์นั้น
  - ๓) ฝากประจำในธนาคาร ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลสยาม
- ให้ประกอบกิจการในราชอาณาจักร

- ๔) ฝากคลังออมสินของรัฐบาลสยาม
- ๕) ดงทุนอย่างอื่นซึ่งศาลอนุญาตเป็นพิเศษ

ส่วนมาตรา ๑๕๗๓ บัญญัติความว่า “ถ้าผู้อยู่ในปกครองรู้จัก (๗) ผิดชอบและมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปี เมื่อผู้ปกครองจะทำกิจการใดที่สำคัญ ให้ปรึกษาหารือผู้อยู่ในปกครองก่อนเท่าที่จะทำได้”

บทบัญญัติมาตรานี้ ดูประหนึ่ง แต่งไว้อย่างแจ่มชัดว่า วิธีการตามมาตรา ๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือการที่ผู้เยาว์ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมนั้น ได้ถูกยกเลิกเสียหมดแล้วโดยบทบัญญัติใหม่นี้ คือไม่ใช่ผู้เยาว์เป็นผู้กระทำการเอง โดยได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม แต่ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้กระทำการ ซึ่งอย่างไรก็ดี โดยเหตุที่วิธีการตามมาตรา ๒๓ ยังมีส่วนที่เป็นคุณอยู่ คือเท่ากับเป็นการฝึกให้ผู้เยาว์ทำการ ผู้บัญญัติกฎหมายจึงได้ตั้งวงประโยชน์ของผู้เยาว์ในข้อนี้ไว้ แม้ว่าจะได้บัญญัติความไว้เป็นอย่างอื่นหนึ่ง ตามมาตรา ๑๕๗๓ แต่กระเพาะสำหรับเมื่อผู้ปกครองจะทำกิจการใดที่สำคัญ ต้องปรึกษาหารือผู้อยู่ในปกครองก่อนเท่าที่จะทำได้ แต่ก็มีเงื่อนไขว่า ผู้อยู่ในปกครองนั้นต้องรู้จักผิดชอบและมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปี ในเรื่องนี้ขอเสนอเสียตายอยู่ว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๕๗๓ นี้ใช้บังคับเฉพาะแก่ผู้ปกครอง ส่วนผู้ใช้อำนาจปกครองกฎหมายมิได้มีบทบัญญัติไว้เช่นนี้ด้วย แต่อย่างไรก็ดี เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของผู้เยาว์ แม้จะได้บังคับให้ผู้ปกครองต้องปรึกษาหารือผู้อยู่ในปกครองก่อนเท่าที่จะทำได้ เมื่อผู้ปกครองจะทำกิจการใดที่สำคัญนั้น ก็ยังมีที่แต่งให้เห็นชัดว่า

กฎหมายไม่ประสงค์ที่จะให้มียกเว้นการไว้ความสำรวมของผู้เยาว์นั้น
อย่างแท้จริง จึงได้บัญญัติความไว้ต่อไปในมาตรา ๑๕๗๑ วรรค ๒
ว่า การที่ผู้อยู่ในปกครองได้ยินยอมด้วย (ในกิจการที่ผู้ปกครองได้
มาปรึกษาหารือ) นั้นหากผู้ปกครองให้พ้นจากความรับผิดชอบ (ขอ
ให้คำอธิบายในตอนต่อไป)

ค) ความรับผิดชอบของผู้แทนโดยชอบธรรม

แต่เดิมมา คือ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๒๓ แห่ง
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตราเดียว ย่อมไม่มีปัญหาเรื่อง
ความรับผิดชอบทั่วไปของผู้แทน โดยชอบธรรม เพราะผู้เยาว์เป็นผู้ทำการ
เอง ผู้แทนโดยชอบธรรมเพียงแต่คอยให้ความยินยอมสำหรับใน
กรณีเท่านั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมจะเกิดมีความรับผิดชอบที่
เฉพาะเกี่ยวกับทำให้ความยินยอมของตน คือในการอันใดอันหนึ่ง
เป็นกรณี ๆ ไป.

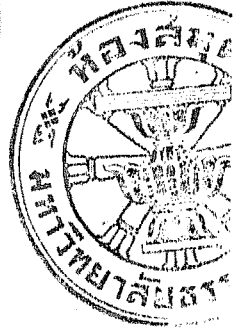
ในบัดนี้ความรับผิดชอบของผู้แทนโดยชอบธรรม กว้างขวางขึ้น
มีลักษณะเป็นการทั่วไป คือหมายความว่าเป็นภาระที่ตกอยู่กับผู้แทน
โดยชอบธรรมเป็นการเสมอไป ไม่เฉพาะแต่สำหรับการอันใดอันหนึ่ง
โดยเฉพาะ แต่ความรับผิดชอบนั้น อาศัยไปถึงความประมาทเดินเตลื่อ
และการละเว้นกระทำการของผู้แทนโดยชอบธรรมด้วย.

ซึ่งทำให้เข้าใจว่าความรับผิดชอบของผู้แทนโดยชอบธรรมนั้น ควร
จะโยงไปใช้บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ความรับผิดชอบดังกล่าวนี้ได้รับมอบ
อำนาจทั่วไป หรือผู้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่น (ดู ป. พ. พ. มาตรา ๑๓,
๑๘, ๑๗ และต่อไป, ๓๐๔๒, ๓๑๖๗ และ ๓๒๗๖ แต่ผู้บัญญัติ

กฎหมายมิได้อธิบายไว้ชัด ได้บัญญัติวางระเบียบความรับผิดชอบของผู้แทน โดยชอบธรรมอันได้ต่างหาก และมีความแตกต่างกันแต่ผู้แทน โดยชอบธรรม นั้นเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้ปกครอง

บทบัญญัติอันเป็นล้าสมัยที่ข้างต้น ได้แก่ผู้ใช้อำนาจปกครอง และผู้ปกครอง ซึ่ง มาตรา ๑๕๖๗ ได้โยงไปถึงหม่อมอยู่มาตราเดียวที่ บัญญัติถึงความรับผิดชอบ คือมาตรา ๑๕๕๓ ที่มีคำว่า ในการจัดการ ททรัพย์สินนั้น ผู้ใช้อำนาจปกครอง จะต้องใช้ความระมัดระวังถึง ฐานะวิญญูชนจะพึงกระทำ ซึ่งเป็นบทบัญญัติมาตราเดียวกับบัญญัติความ ถึงขอบเขตแห่งความรับผิดชอบของผู้แทนโดยชอบธรรม ส่วน บทบัญญัติอื่น ๆ ซึ่งเราจะได้พิจารณาโดยละเอียดต่อไปนี้ เกี่ยว ดวยการวางระเบียบ ความคุมการจัดการของผู้แทนโดยชอบธรรม โดย เหตุที่ผู้แทนโดยชอบธรรมต้องจัดการทรัพย์สินของผู้อื่น ด้วยความ ระมัดระวังเช่นวิญญูชนจะพึงกระทำ ดังนั้นผลจึงมีว่า ผู้แทนโดยชอบ ธรรม จะต้องรับผิดชอบเฉพาะความผิดร้ายแรงที่ตนได้กระทำ ไม่ใช่ ความผิดเล็กน้อย ซึ่งวิญญูชนอาจพลาดได้เสมอ เว้นแต่จะมี ความชำนาญพิเศษ ซึ่งจะไม่กระทำผิดเช่นนั้น ซึ่งอาจยกตัวอย่าง ได้ดังนี้คือ การไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่นไม่ร้องขอ อนุญาตต่อศาล ก่อนกระทำการบางอย่างซึ่งกฎหมายบังคับว่า จะทำมิ ได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต ที่ว่าเป็นความผิดร้ายแรงนั้น ควรเข้าใจว่า แม้การขาดความระมัดระวังตามปกติ เช่น การให้กู้ยืมเงินแก่บุคคล คนหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปว่า ไม่สามารถชำระหนี้ และมีได้มีอะไร เป็นเหตุกันประกัน ทำการขายสิ่งห้ามทรัพย์สินสิ่งหนึ่งโดยมีราคาต่ำเกิน

ขอบเขต

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

ไป ฯลฯ

นอกจากนี้ ความรับผิดชอบของผู้แทนโดยชอบธรรม อาจมีได้ในทางอาชญาอีก ถ้าปรากฏว่า ผู้แทนโดยชอบธรรมได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดเข้าลักษณะที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ เช่น ตักทรัพย์ ยักยอก หรือ ฉ้อโกง เป็นต้น

การควบคุมการจัดการ

ในส่วนการควบคุมผู้แทนโดยชอบธรรม และในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้แทนโดยชอบธรรมนั้นได้กล่าวมาแล้วว่า มีความแตกต่างกันอยู่บ้างระหว่างผู้ใช้อำนาจปกครองและผู้ปกครอง ซึ่งในชั้นขอให้ระมัดระวังก่อนว่า ผู้ใช้อำนาจปกครองนั้น จัดว่าเป็นญาติที่สนิทที่สุดของผู้เยาว์ คือเป็นบุคคลที่พอจะเชื่อได้ว่า มีความซื่อสัตย์และซื่อตรงอย่างเพียงพอที่จะถือได้ว่า ไม่กระทำการสิ่งใดให้เป็นที่เป็นภัยแก่ประโยชน์ของผู้เยาว์ ส่วนผู้ปกครองนั้น มักจะได้แก่ญาติที่ห่างไกลออกไปหรือบุคคลภายนอก ซึ่งถ้าโดยทั่วไปย่อมจะมีความภักดีต่อผู้เยาว์อยู่บ้าง แต่ก็อาจเป็นคนที่ไม่สมควรอยู่ในฐานะที่จะเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม หรืออย่างน้อยอาจจะมีประโยชน์ขัดกันชนกันได้ เพราะฉะนั้นการควบคุมการจัดการของผู้ปกครองจึงมีความเข้มงวดกว่าผู้ใช้อำนาจปกครอง

ต่อไป เราจะได้แยกออกพิจารณากรณี ๆ ไปว่า ผู้บัญญัติกฎหมายได้ใช้ความระมัดระวังอย่างไรในการที่จะคุ้มครองป้องกันประโยชน์ของผู้เยาว์ให้เป็นที่ปลอดภัย และเปิดโอกาสให้ผู้เยาว์มีทางที่จะได้รับการชดเชยเมื่อเกิดมีการเสียหายขึ้นแก่สิทธิของตน

สำหรับผู้ใช้อำนาจปกครองนั้น มีข้อแตกต่างกับผู้ปกครองก็คือ การควบคุมการจัดการทรัพย์สินนั้น มีอยู่เฉพาะเมื่ออำนาจปกครอง ดันลงแล้ว แต่ก่อนได้อำนาจปกครองหรือในระหว่างที่กำลังมีอำนาจ ปกครองอยู่ ไม่มีการควบคุมเลย

ตามมาตรา ๓๕๔๗ มีความบัญญัติว่า เมื่ออำนาจปกครองสิ้นสุด ไปแล้ว ผู้ใช้อำนาจปกครองต้องรับผิดชอบทรัพย์สินที่จัดการและ บัญชีในการนั้นให้เด็ก และถ้ามีเอกสารเกี่ยวกับเรื่องจัดการทรัพย์สิน นั้น ก็ให้ส่งพร้อมกับบัญชี

ที่ว่า เอกสารนั้นควรเข้าใจว่า เป็นหนังสือ, ตั๋วสัญญา ใบสำคัญ ฯลฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นหลักฐานประกอบรายการและจำนวนเงินที่ปรากฏชัด แจ่มอยู่ในบัญชี

ส่วนมาตรา ๓๕๕๐ บัญญัติความว่า “เด็กผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว จะให้ตั้งยามันการจัดการทรัพย์สินของตนได้ ก็ต่อเมื่อได้รับมอบ ทรัพย์สิน บัญชี และเอกสารตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๔๗” ที่ มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายไว้เช่นนั้น ก็เพื่อจะป้องกันมิให้ผู้ใช้อำนาจ ปกครองถือประโยชน์ในโอกาสสุดท้ายแห่งการเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง ของตนเห็นอยู่เขี้ยววันนั้น บังคับให้เด็กเซ็นชื่อรับรองกิจการที่ตนได้ทำ ไปแล้ว เพื่อเป็นการแตกเบียดกับการที่ผู้ใช้อำนาจปกครองจะส่งต่อ อำนาจจัดการทรัพย์สินให้ ซึ่งเป็นสิ่งที่กระหายสำหรับเด็ก และกรณี เช่นนี้อาจเกิดขึ้นได้เสมอ หากผู้ใช้อำนาจปกครองเกรงว่า ความไม่ รอบคอบหรือความประมาทเงินเดื่อของตน ในการจัดการทรัพย์สิน ของเด็กจะไปปรากฏผลแจ้งชัดขึ้นที่หลัง ฉะนั้นบทบัญญัติแห่งกฎ-

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

หมายมาตรา ๓๕๔๗ นั้น ย่อมมีวัตถุประสงค์ที่ประสงค์ใหญ่ยิ่งเพื่อให้เด็กได้มี
โอกาสตรวจจดอรรถพัยดินและบัญชี แล้วจึงให้สัตยาบันการจัดการ
อรรถพัยดินของตน ตามมาตรา ๓๕๕๐ น.

มาตรา ๓๕๕๓ เกี่ยวด้วยการฟ้องคดีเพื่อความรับผิดชอบของ
อำนาจปกครองต่อเด็ก มาตราห้ามความบัญญัติว่า วัตถุประสงค์กับการ
จัดการอรรถพัยดินในระหว่างเด็กกับผู้ใช้อำนาจปกครองนั้น ห้ามมิให้
ฟ้องเมื่อพ้นหนึ่งนับแต่เวลาที่อำนาจปกครองสิ้นไป----” กฎหมาย
ได้ผ่อนระยะเวลาอันหนึ่งไว้ให้แก่เด็กในการที่จะฟ้องร้อง บิดา มารดา
ของตน แต่กฎหมายก็ไม่ประสงค์ที่จะให้ฐานะเช่นนี้เป็นอยู่ช้านานเกิน
สมควร และปล่อยให้เด็กมีสิทธิที่จะทำการฟ้องร้องบิดามารดาของ
ตนได้เสมอไม่รู้จักสิ้นสุด จึงได้กำหนดระยะเวลาจำกัดไว้ ๓ ปี

วรรค ๒ ของมาตราเดียวกันนี้ ได้บัญญัติความต่อไปว่า “ถ้า
อำนาจปกครองสิ้นไปขณะเด็กยังเป็นผู้เยาว์อยู่ ให้เริ่มนับอายุความ
ในวรรคก่อนตั้งแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะ หรือ เมื่อมีผู้แทนโดยชอบ
ธรรมขึ้นใหม่” คำอธิบายเป็นได้ว่า บิดาของเด็กตาย หรือมารดาเป็น
ผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือบิดา หรือมารดา หรือทั้งบิดาและมารดา
ถูกศาลตั้งถอนอำนาจปกครอง และเด็กคนหนึ่งเป็นผู้เยาว์อยู่ในกรณี
เหล่านี้ เป็นธรรมดาว่าต้องมีการเปลี่ยนตัวผู้แทนโดยชอบธรรม เช่น
ว่ามารดาแทนบิดา หรือว่ามีการแต่งตั้งผู้ปกครองขึ้น ในกรณีเช่นนี้
ระยะเวลาหนึ่งปี จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้มีผู้แทนโดยชอบธรรมขึ้นใหม่
ถ้าหากมิได้มีผู้แทนโดยชอบธรรมขึ้นใหม่แทนคนเก่า ระยะเวลาหนึ่งปี
นี้ เริ่มนับตั้งแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะเป็นต้นไป.

เมื่อใดแล้วถึงการฟ้องคดีของเด็กต่อผู้ใช้อำนาจปกครอง อย่านับบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๕๓๔ ที่มีบัญญัติความว่า “ผู้ใดจะฟ้องบุพพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรืออาญาไม่ได้ แต่เมื่อผู้นั้นร้องขอ พนักงานอัยการจะยกคดีนั้นว่ากล่าวก็ได้” บทบัญญัติมาตรานี้ สืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายเก่า ที่มีข้อห้ามอย่างเด็ดขาดมิให้บุตรฟ้องบิดามารดา ซึ่งเป็นข้อห้ามชนิดที่เป็นการเสียหายแก่บุตรผู้เยาว์จากกระทำของบิดามารดาของตนอย่างไม่มีทางแก้ไข แต่อย่างไรก็ดี ผู้บัญญัติกฎหมายเห็นเป็นการสมควรที่จะคงตั้งบทบัญญัตินี้ แต่ให้มีลักษณะลดหย่อนผ่อนลงมาบ้าง เพื่อเคารพต่อประเพณีที่มาแต่เดิม

๒

กรณีผู้ปกครอง

เพื่อป้องกันผู้อยู่ในปกครองต่อความไม่สุจริต ความประมาท เดินเล่ห์ หรือการกระทำนอกเหนือของผู้แทนโดยชอบธรรม กฎหมายได้บัญญัติวิธีของกันไว้เป็นสามตอน คือ ก่อนเขาเป็นผู้ปกครอง ในระหว่างปกครอง และเมื่อความปกครองยุติลง ซึ่งเทียบเคียงได้กับวิธีการที่ได้ปฏิบัติกันมาช้านานแล้ว ในประเทศต่าง ๆ ในยุโรป แต่ยังมีชาติที่ไม่ได้รับถือเอาบัญญัติไว้ด้วย เช่น ที่เห็นอยู่ในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ แต่ความจริงก็มีได้ให้ผลดีอะไรนัก ตามกฎหมายไทยบัญญัติให้ศาลมีหน้าที่ควบคุมและบังคับบัญชาผู้ปกครองโดยวิธีนี้ เป็นที่เชื่อได้ว่า การเอาวัดเอาเปรียบของผู้ปกครอง เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อาจจะหมดไปที่ตะถึกตะหนอย และศูนย์สิ้นไปทีเดียวได้

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

ทำบัญชีทรัพย์สิน

ผู้ปกครองต้องจัดทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ที่อยู่ในปกครองให้เสร็จภายในเดือนหนึ่ง นับแต่วันทราบการตั้ง บัญชีนั้นต้องทำต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน ซึ่งตามหลักต้องเป็นญาติสนิทของผู้ที่อยู่ในปกครอง (มาตรา ๑๕๖๑) ผู้ปกครองต้องยื่นสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องต่อศาลระดับหนึ่งภายในสิบวัน นับแต่วันที่ได้ทำบัญชีทรัพย์สินเสร็จแล้ว และศาลจะสั่งให้ผู้ปกครองชี้แจงเพิ่มเติมหรือให้นำเอกสารมาประกอบ เพื่อแสดงให้เห็นว่าบัญชีนั้นถูกต้องแล้วก็ได้

ถ้าผู้ปกครองมิได้ทำบัญชีในเวลาที่และตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือศาลไม่พอใจในบัญชีนั้น เพราะเหตุใดอย่างร้ายแรงหรือไม่สุจริต หรือเห็นได้ชัดว่าผู้ปกครองหย่อนความสามารถ ศาลจะสั่งถอนผู้ปกครองนั้นเสียก็ได้ (มาตรา ๑๕๖๒) ก่อนที่ศาลจะถอนบัญชีนั้น ผู้ปกครองจะทำกิจการใดมิได้ เว้นแต่จะเป็นการเร่งร้อนและจำเป็น (เช่น การซ่อมแซมอันเร่งร้อน การทำให้อายุความดีตกหยุดคง ทำการขายทรัพย์สิน ซึ่งเป็นที่เกรงว่าจะเสื่อมสลายหรือเสียไปได้ ฯลฯ) แต่อย่างไรก็ดีในกรณีที่ศาลไม่ยอมรับบัญชีนั้น กิจการใดที่ตกอยู่ในข้อห้ามนั้น จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการกับผู้ปกครอง ซึ่งเชื่อโดยสุจริตใจว่ามีอำนาจเช่นนั้นจริงหาได้ไม่ (มาตรา ๑๕๖๓)

มาตรา ๑๕๖๔ บัญญัติกรณีพิเศษที่เกี่ยวกับความเกี่ยวพันระหว่างผู้ปกครอง และผู้ที่อยู่ในปกครองไว้ คือกรณีที่มีความเกี่ยวพันในเรื่องหนี้ระหว่างผู้ปกครอง และผู้ที่อยู่ในปกครอง ก่อนเป็นผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นหนทางเป็นคุณแก่ผู้ปกครองหรือเป็นโทษต่อ

ผู้ปกครองที่ดี กฎหมายไม่ประสงค์ที่จะให้ฐานะเช่นนั้น เป็นอยู่ในระหว่างปกครอง ฉะนั้นจึงบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองที่จะต้องแจ้งข้อความเหล่านั้นต่อศาลก่อนตั้งมือทำบัญชีทรัพย์สิน และวิธีบังคับ ถ้าหากผู้ปกครองประพฤติผิดหน้าที่นี้ ก็มีต่างกันแล้ว แต่หาหนนเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้ปกครอง ถ้าหนนเป็นคุณแก่ผู้ปกครอง หนนยอมศุขนัยไป ถ้าหนนเป็นโทษแก่ผู้ปกครอง ศาลจะตั้งถอนผู้ปกครองเสียก็ได้

เมื่อจะเข้าเป็นผู้ปกครอง เมื่อศาลเห็นสมควรโดยดำพั่ง หรือ ประกัน เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอ ศาลอาจตั้งให้ผู้ปกครองหาประกันอันสมควร ในการจัดการทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครองตลอดจนการมอบคืนทรัพย์สินนั้น (มาตรา ๑๕๖๕ อนุมาตรา ๑) การให้ประกันนี้ ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษว่าต้องเป็นอะไร ฉะนั้นจึงเข้าใจว่า อาจเป็นการประกันด้วยบุคคล หรือด้วยทรัพย์สิน เช่นวงเงินจำนวนหนึ่ง หรือทำจำนองไว้ก็ได้

นอกจากนี้ เมื่อศาลเห็นสมควรโดยดำพั่ง หรือเมื่อผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการร้องขอ ศาลอาจตั้งให้ผู้ปกครองแถลงถึงความเป็นผู้หนึ่งแห่งทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครองก็ได้ (มาตรา ๑๕๖๕ อนุมาตรา ๒)

ในระหว่างปกครอง ถ้าผู้อยู่ในปกครองได้ทรัพย์สินอันมีค่ามาโดยทางมรดกหรือยกให้ ให้นำมาตรา ๑๕๖๓ ถึงมาตรา ๑๕๖๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม คือ ผู้ปกครองต้องทำบัญชีทรัพย์สินที่ได้มาอย่างละเอียด ยื่นต่อศาล และต้องให้ประกันถ้าเป็นการจำเป็น

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล

อีกประการหนึ่ง ในระหว่างปกครอง ผู้ปกครองต้องทำบัญชีทรัพย์สินของผู้เยาว์ส่งต่อศาลปีละครั้ง นับแต่วันเป็นผู้ปกครอง แต่เมื่อศาลได้รับบัญชีปีแรกแล้ว จะสั่งให้ส่งบัญชีเช่นว่านั้นในระยะเวลาเกินกว่าปีหนึ่งก็ได้ (มาตรา ๑๕๖๗)

วิธีบังคับ

มาตรา ๑๕๖๔ ถึง ๑๕๗๖ บัญชีทรัพย์สินบังคับในกรณีผู้ปกครองทำผิดหน้าที่ในระหว่างปกครองไว้ บัญชีบังคับนี้ กล่าวตามหลักก็คือ การถอนผู้ปกครอง ซึ่งศาลอาจสั่งเองหรือผู้อยู่ในปกครองร้องขอเองเมื่อมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปี หรือญาติสนิทของผู้อยู่ในปกครองหรือพนักงานอัยการจะเป็นผู้ร้องขอก็ได้ ในระหว่างพิจารณาคำร้องขอให้ถอนผู้ปกครอง ศาลจะตั้งผู้จัดการชั่วคราวให้จัดการทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครองแทนผู้ปกครองก็ได้

การถอนผู้ปกครองนี้ ให้อธิบายเป็นกรณียกเว้น เมื่อปรากฏผู้ปกครองได้กระทำความผิดอย่างร้ายแรง คือเมื่อผู้ปกครองตะเลงไม่กระทำตามหน้าที่กต ดินเดือดอย่างร้ายแรงในหน้าที่กต ไซ้หน้าที่ในทางที่ผิดกต ประพฤติมิชอบให้เห็นว่าไม่สมควรแก่หน้าที่อันต้องได้ใจกต หรือล้มตายกต แต่แม้ว่าจะไม่ปรากฏถึงได้กระทำความผิดดังกล่าวมานกต ถ้าศาลไม่พอใจในการจัดการของผู้ปกครอง ถ้ามีเหตุที่น่าเกรงว่าประโยชน์ของผู้อยู่ในปกครองน่าจะเป็นอันตราย ศาลจะสั่งให้ถอนผู้ปกครองเสียก็ได้

ส่วนมาตรา ๑๕๗๗ ถึง ๑๕๗๘ บัญชีถึงบัญชีหาเรื่อง การสิ้นสุดของความปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองและการชำระบัญชี เมื่อการปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองยุติลง ให้ผู้ปกครองหรือ

ทายาทรับส่งมอบทรัพย์สินที่จัดการแก่ผู้อยู่ในปกครอง หรือทายาท
หรือผู้ปกครองคนใหม่ และให้ทำบัญชีในการจัดการทรัพย์สินส่ง
มอบภายในเวลาดังเดือน และถ้ามีเอกสารเกี่ยวกับเรื่องจัดการ
ทรัพย์สินนั้น ก็ให้ส่งมอบพร้อมกับบัญชี แต่เมื่อผู้ปกครองหรือ
ทายาทร้องขอ ศาลจะสั่งให้ยึดเวลาดังได้ และให้นำมาตรา ๓๕๕๐
และ ๓๕๕๓ มาบังคับโดยอนุโลม คือ จะต้องให้ผู้ใดอยู่ในปกครอง
นั้นรับรองการส่งมอบทรัพย์สินและบัญชีที่ตั้ง และมีสิทธิที่จะพอง
ร้องให้มีการรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้ปกครองได้ภายในหนึ่งปี.

นับแต่วันส่งมอบบัญชี ให้เริ่มคิดดอกเบี้ยในจำนวนเงิน ซึ่ง
ผู้ปกครองหรือผู้อยู่ในปกครองจะต้องคืนให้แก่กัน คือจำนวนเงินที่
ผู้ปกครองต้องส่งให้แก่ผู้อยู่ในปกครอง หรือที่ผู้อยู่ในปกครองต้อง
ส่งแก่ผู้ปกครองนั้น ให้เริ่มคิดดอกเบี้ยนับตั้งแต่วันส่งมอบบัญชีนั้น
เป็นต้นไป และถ้าไม่มีข้อความกำหนดได้เป็นอย่างอื่น อัตราดอกเบี้ย
นั้นให้ คำนวณตามกฎหมาย (ป.พ.พ. มาตรา ๗) อย่างไรก็ตาม
ถ้าผู้ปกครองได้ใช้เงินของผู้อยู่ในปกครอง ไปอย่างอื่นนอกจากเพื่อ
ประโยชน์ของผู้อยู่ในปกครองแล้ว ให้เสียดอกเบี้ยในจำนวนเงินนั้น
ตั้งแต่วันใช้เป็นต้นไป

การส่งคืนทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครอง หรือการส่งคืนเงินที่ บุริมสิทธิ
คิดได้ตามบัญชีในการจัดการทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครองหรือจำนวน
เงินอื่นใดที่ผู้ปกครองค้างชำระนั้น ผู้อยู่ในปกครองมีบุริมสิทธิเหนือ
ทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ปกครอง เพื่อชำระหนี้ซึ่งค้างอยู่แก่ตน บุริม
สิทธิชนให้ช้อยในลำดับที่หก ถัดจากบุริมสิทธิจำนองอย่างอื่น ตาม

มาตรา ๒๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๑) ขอบเขตแห่งการไร้ความสามารถของผู้เยาว์

เราได้ทราบมาแล้วว่าการเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์กฎหมายได้มีบทบัญญัติวางวิธีการไว้ อย่างไร บัญญัติยังเหลืออยู่แต่เพียงว่า บัญญัติต่าง ๆ ที่กล่าวถึงเรื่องผู้เยาว์ตั้งแต่มาตรา ๒๑ ถึง ๒๘ ในบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ได้วางเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องด้วยเรื่องใด อย่างไรบ้าง และโดยฉะเพาะอย่างยิ่งจะได้พิจารณากันอย่างละเอียดถึงบทบัญญัติที่จำกัด ความสามารถของผู้เยาว์.

เราได้กล่าวมาแล้วว่า ตามหลักนั้น มาตราต่าง ๆ ในบรรพ ๑ ที่กล่าวมาแล้วนั้น น่าจะต้องถือว่าได้ถูกยกเลิกไปแล้วโดยบทบัญญัติใหม่ในบรรพ ๕ แต่นั่นเป็นการกล่าวตามหลัก ซึ่งยังมีปัญหาที่จะต้องพิจารณากันอย่างละเอียดถี่ถ้วนต่อไปอีก.

เป็นที่แน่นอน ว่ามาตรา ๒๑ ที่บัญญัติความไว้ว่า ผู้เยาว์ที่จะทำการได้สัมบูรณ์นั้น จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อนนั้น ได้ถูกยกเลิกไปเพราะขัดกับบทบัญญัติใหม่ที่ว่าด้วยผู้แทนโดยชอบธรรม แต่ต่อไปไม่มีปัญหาที่จะต้องคิดถึงเรื่องความยินยอมที่ให้แก่ผู้เยาว์ เพราะผู้ปกครองเป็นผู้ทำการเอง เว้นแต่ในบางกรณีของผู้ปกครอง จำต้องปรึกษาหารือผู้อยู่ในปกครองก่อน ด้วยเหตุผลอันเดียวกันนี้ มาตรา ๒๒, ๒๔, ๒๖ ที่สัมมตเอาว่าผู้เยาว์เป็นผู้ทำการโดยตนเองคือในกรณีที่การนั้นเป็นเพียงเพื่อจะไปซื้อสิ่งของอันใดอันหนึ่ง หรือเป็นการเพื่อหลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอัน

หนึ่ง (มาตรา ๒๒) หรือการใด ๆ ซึ่งเป็นการสมควรแก่ฐานะบุรุษ
 แห่งตน และเป็นการจำเป็นเพื่อเลี้ยงชีพตามสมควร (มาตรา ๒๔)
 หรือการที่ผู้เยาว์จะทำการจำหน่ายทรัพย์สินเพื่อการอันใดอันหนึ่งซึ่งได้
 รับอนุญาตจากผู้แทนโดยชอบธรรมแล้ว (มาตรา ๒๖) เหล่านี้ก็ได้
 ถูกยกเลิกไปด้วย อีกประการหนึ่งโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งมาตรา
 ๑๕๔๔ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้ใช้อำนาจปกครองจะกำหนดบุตรจะ
 ตั้งทำอะไรโดยมิได้รับความยินยอมของบุตรนั้นไม่ได้ เช่นเรากล่าว
 ต่อได้ว่ามาตรา ๒๓ ที่อนุญาตให้ผู้เยาว์ทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้นซึ่งเป็นการ
 ต้องทำเองณะเพราะตัว ไม่อาจที่จะใช้ต่อไปได้

นอกจากนั้นอีกบางมาตรา ที่ยังมีข้อขัดแย้งกันคือ มาตรา
 ๒๕ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพินัยกรรม และมาตรา ๒๗ และ ๒๘ ที่เกี่ยวข้อง
 การทำกิจการค้าขาย

มาตรา ๒๕ บัญญัติความว่า “ผู้เยาว์อาจทำพินัยกรรมได้เมื่อ
 มีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์” พินัยกรรมเป็นกิจการชนิดที่ตนเอง
 ณะเพราะตัว คือบุคคลจะทำแทนผู้เป็นเจ้าของพินัยกรรมมิได้ เป็นกิจ
 การที่มุ่งหรืออาศัยอยู่ที่ตัวบุคคลผู้ทำเป็นใหญ่ เพราะเป็นเรื่องที่
 เกี่ยวข้องกับการแสดงความจริงใจของบุคคล ซึ่งเป็นกิจการที่ในทาง
 ปฏิบัติไม่ควรมอบหมายให้ตัวแทนทำได้เลย และแม้เพียงแต่เข้า
 มาเกี่ยวข้องกับในฐานะให้คำปรึกษาหา หรือเพื่อช่วยเหลือก็ยังไม่เป็นการ
 สมควร ผู้ทำพินัยกรรมคนเดียวเท่านั้นเป็นผู้ที่รู้ตัวว่า เมื่อตนตาย
 ไปแล้วจะยกทรัพย์สินมรดกของตนให้แก่ใคร และใครซึ่งจะเป็นผู้
 สมควรได้รับทรัพย์สินมรดกนั้น และเจตนาของผู้ทำพินัยกรรม ย่อม

จะปกปิดไว้เป็นความลับจนกว่าจะถึงเวลาตายของตน การที่จะ
 ปลดปล่อยให้บุคคลภายนอก เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องเช่นนี้ จะเป็น
 บิดามารดาญาติสนิทก็ดี เป็นที่น่าเกรงกลัวว่าจะมาทำให้ความคิด
 ผันแปรไปได้ เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้จึงเป็นการเด็ดขาดว่า ในการ
 ทำพินัยกรรมนั้นผู้แทนโดยชอบธรรมจะทำแทนผู้เยาว์ไม่ได้ หรือจะ
 ปรึกษาหารือผู้เยาว์ก่อนแล้วทำก็ได้ แต่ไม่มีปัญหาว่าผู้เยาว์ต้อง
 ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อนแล้วจึงทำได้ ต้องถือ
 เป็นการเด็ดขาดกว่าผู้เยาว์ทำได้เองถ้าฟัง ที่เช่นนี้เพราะเหตุว่า
 พินัยกรรมนั้นเป็นกิจการที่ไม่มีอันตรายแก่ของทรัพย์สินของผู้เยาว์เลย
 เพราะพินัยกรรมจะมีผลต่อกเมื่อผู้ทำตาย และในระหว่างที่ยังมีชีวิต
 อยู่ผู้เยาว์อาจทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือเลิกวางเสียได้เสมอ

แต่อย่างไรก็ดี อย่างน้อยผู้เยาว์นั้นจะต้องมีความรู้สึกผิดชอบ
 มีความเข้าใจว่าตนจะทำอะไร คืออย่างน้อยจะต้องพ้นจากการไม่รู้
 เดียงดำแล้ว เพราะฉะนั้นกฎหมายจึงบัญญัติว่า เพื่อที่จะทำพินัย
 กรรมให้สมบูรณ์นั้น ผู้เยาว์จะต้องมีอายุครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์ ใน
 ขณะที่ทำพินัยกรรมนั้น ถ้ามีอายุต่ำกว่านั้น ผู้เยาว์หาอาจทำพินัย
 กรรมให้สมบูรณ์ได้โดยตนเองไม่ และเมื่อถึงว่าไม่มีใครที่จะทำ
 พินัยกรรมให้สมบูรณ์แทนได้ เพราะฉะนั้นผลจึงมีว่าผู้เยาว์ที่มีอายุ
 ยังไม่ครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์นั้น ย่อมทำพินัยกรรมไม่ได้เลย

นอกจากพินัยกรรม มีกิจการอื่นที่เราอาจถือว่าเป็นการต้องทำ
 เองเฉพาะตัว เช่นการร้องขอเปลี่ยนนาม การรับบุตร ฯลฯ ซึ่งถึง
 แม้ว่าจะเป็นกรต้องทำเองเฉพาะตัว แต่ไม่มีลักษณะเป็นการใน

ใจ และเป็นกรดับเช่นเรื่องพินัยกรรม และอีกประการหนึ่ง โดยเหตุที่การเหล่านี้^{๕๕}เป็นโทษแก่ประโยชน์ของผู้เยาว์ได้ เพราะฉะนั้น จึงเป็นการสมควรที่จะให้สิทธิในการเหล่านี้^{๕๖}ตกอยู่ในบังคับ แห่งข้อจำกัดความสามารถของผู้เยาว์ด้วย และให้ผู้แทนโดยชอบธรรม เป็นผู้ทำการนั้นให้โดยได้รับความยินยอมของผู้เยาว์ (มาตรา ๓๕๔๕)

ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๗ และ ๒๘ ในเรื่องที่ผู้เยาว์ทำกิจการค้าขายนั้น เป็นบทมาตราที่มีความแทบจะปรับเข้ากับเรื่องอำนาจปกครองและความปกครองไม่ได้เช่นเดียวกัน

มาตรา ๒๗ บัญญัติความว่าผู้เยาว์จะขออนุญาตผู้แทนโดยชอบธรรม เพื่อทำกิจการค้าขายรายหนึ่ง หรือหลายรายก็ได้ ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมไม่อนุญาต และผู้เยาว์ร้องขอต่อศาล ๆ จะมีคำสั่งมอบอำนาจให้ผู้เยาว์ทำกิจการค้าขายก็ได้ เมื่อเห็นว่าการนั้น จะเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้เยาว์ และตามมาตรา ๒๘ เมื่อผู้เยาว์ได้รับอนุญาตให้ทำกิจการค้าขายรายหนึ่งหรือหลายรายแล้ว ในความเกี่ยวพันกับกิจการค้าขายอันนั้น ท่านว่าผู้เยาว์ย่อมมีฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรดุนิติภาวะแล้ว^{๕๗}

ความมุ่งหมาย ของ ผู้บัญญัติ กฎหมาย เท่าที่ พิจารณา ดู ตามกฎหมาย ๒ มาตรา^{๕๘} จะเห็นได้ว่าเป็นการที่ยอมผ่อนผันผู้เยาว์จาก การที่จะต้องร้องขอความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม สำหรับการกระทำในทางค้าขายทุกเรื่องทุกรายไป เพราะความจริงเป็นการที่ผู้เยาว์อาจทำได้เองลำพัง ซึ่งตามบทบัญญัติใหม่ในบรรพ ๕ ที่ว่าด้วยเรื่องอำนาจปกครองและความปกครองดังกล่าวมาข้างต้น ไม่มี

ปัญหาเรื่องการอนุญาตเลย เพราะผู้เยาว์ไม่ได้ทำ กว โดยตนเอง แต่อย่างไรก็ดีในเรื่องการค้าขายนั้นต้องถือเป็นกรณีพิเศษ เพราะเป็นเรื่องที่ผู้เยาว์อาจมีใจรักและนิยมทำการค้าขาย ซึ่งทางที่สมควรปล่อยให้ทำได้ตามใจรักเช่นนั้น เพราะถ้ากิจการดำเนินไปได้ดี กองทรัพย์สินของผู้เยาว์ย่อมจะเพิ่มพูนขึ้น อีกประการหนึ่ง มีข้อที่ควรคิดว่า ถ้าหากจะถือว่าเป็นกรณีผู้แทนโดยชอบธรรมต้องทำให้ การขายเป็นได้กับผู้แทนโดยชอบธรรมนั้น มีอาจสามารถทำการให้เป็นทีพอใจของผู้เยาว์ได้ หากผู้แทนโดยชอบธรรมมิได้มีใจในชอบในทางนั้น เพราะฉะนั้นจึงควรถือจำมาตรา ๒๗ และ ๒๘ ยังคงใช้บังคับได้

บทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตราต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่มีความมุ่งหมายเป็นสำคัญ ในอันที่จะคุ้มครองประโยชน์ของผู้เยาว์ทั้งสิ้น

ในชั้นแรกควรตั้งเถิดว่า ความสามารถของผู้เยาว์ที่เกิดขึ้นโดยมาตราเหล่านี้มีขอบเขต และจำกัดอย่างเด็ดขาดเพราะแก่การกระทำที่เกี่ยวกับกิจการค้าขายที่ไดรับอนุญาตเท่านั้น สำหรับกิจการอื่น ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวกับกิจการค้าขายที่ไดรับอนุญาตให้ทำได้ ผู้เยาว์ยังคงอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติสามัญ คือหาอาจทำอะไรเองได้โดยลำพังไม่ แต่ผู้แทนโดยชอบธรรม ซึ่งเป็นผู้จัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์เป็นผู้แทน เช่นผู้เยาว์ที่ไดรับอนุญาตให้ทำกิจการค้าขายในทางตั้งร้านถ่ายรูป ย่อมกระทำการใด ๆ ได้ทุกอย่างที่เกี่ยวกับกิจการค้าขาย โดยมิต้องไดรับอนุญาตจากผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นพิเศษอีก เช่นซื้อหรือเช่าสถานที่สำหรับตั้งร้านถ่ายรูป ทำการตั้งเครื่องถ่ายรูป หรือเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ จำจ้างดูจ้างย่นพ้องคดีในโรง

ค่าตัวด้วยลูกค้าที่ไม่ชำระเงินที่เป็นหนี้ ฯลฯ แต่ตรงกันข้าม ถ้าจะ
 ทำการอื่น ๆ นอกไปจากนี้ เช่นทำการให้โดยเสน่หาแก่บุคคลภายนอก
 หรือซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่จำเป็นแก่การค้าขายของตน ผู้เยาว์
 คงตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติสามัญ คือไม่มีความสามารถที่จะกระทำ
 กิจการเหล่านั้นได้

แต่อย่างไรก็ดี โดยอาศัยบทบัญญัติมาตรา ๒๘ บรรค ๒ แห่ง
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถ้าผู้เยาว์ไม่สามารถจัดการค้า
 ขายนั้นได้ เช่นว่าผู้เยาว์ได้กระทำการไปโดยแสดงให้เห็นว่า ได้
 ศึกษาราคาทุน หรือเลี้ยงใกล้ต่อการที่จะขาดทุน หรือขาดความรอบ
 คอบ ประมาทเงินต้น หรือไม่เข้าใจในกิจการค้าขายเช่นนั้น ผู้
 บัญญัติกฎหมาย ยังให้ความคุ้มครองไว้อีก คือเปิดโอกาสให้ผู้แทน
 โดยชอบธรรม หรือศาลถกบนคินถอนอนุญาตเสียก็ได้ ศาลจะยื่น
 เข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อผู้เยาว์ฝ่าฝืนคำสั่งของผู้แทนโดยชอบธรรม
 หรือมีญาติของผู้เยาว์นั้นได้ร้องขอให้ศาลถกบนคินถอนนั้นเสีย

ตามที่กล่าวมาแต่พวกนี้ เป็นวิธีซึ่งเข้าใจว่าพอจะใกล้เคียงใช้
 บทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๓ ว่าด้วย
 ความสามารถ และบรรพ ๕ ว่าด้วยอำนาจปกครอง และความปก
 ครอง รวมกันไปได้

๒๐ หน้า ๘๓ บรรคที่ ๓๘ ขอให้คัดออกทั้งบรรพที่ ๓ และใช้ชื่อ
 ความใหม่คือไปขึ้นแทน ".....พอใจ แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและ
 โภชกิจบรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับด้วยเรื่องน
 ไว้ด้วย คือถกบนคินถอนไว้ความสามารถนั้น เป็นผู้ที่ได้ทำการ

สมรสแล้ว ถ้าศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถ
 ภริยาหรือสามียอมเป็นผู้อุปการะไปในตัว แต่อย่างไรก็ดี เมื่อผู้มีส่วน
 ใต้เสีย หรือพนักงานอัยการร้องขอและถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้ง
 ผู้อื่นเป็นผู้อุปการะก็ได้ (ดูมาตรา ๓๕๕๗) ถ้าเป็นกรณีที่คนไร้ความ
 สามารถเป็นผู้เยาว์ ผู้ใช้อำนาจปกครองยอมเป็นผู้อุปการะ (ดูมาตรา
 ๓๕๕๓ อนุมาตรา ๒) โดยปกติคนนอกจากกรณีพิเศษที่กล่าวมานี้ ศาลย่อม
 เลือกลงเป็นผู้ที่เป็น.....”

๒๓. หน้า ๘๔ ตกลงวรรคที่ ๑๕ เริ่มด้วยคำว่า“.....
 เป็นต้น การกระทำ.....” จนถึง หน้า ๘๕ บรรทัดที่ ๒ ขอให้ตัดข้อ
 ความในระหว่างนั้นออกให้หมด และใช้ข้อความใหม่คือไปแทน
 “เช่น เป็นต้นการกระทำ ตามตัวอย่างที่ได้มีระบุไว้โดยแจ
 ชัด ในบทบัญญัติใหม่แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๖
 ว่าด้วยมรดก คือการตั้งมรดก หรือรับมรดกอันมีค่า ภาวะติดพัน
 หรือเงื่อนไข จำต้องได้รับความยินยอมและได้รับอนุมัติจากศาล
 (ดูมาตรา ๓๖๓๓) แต่ความจริงในเรื่องนี้ ผู้อุปการะเป็นผู้ที่จะ
 กระทำการเหล่านั้น เพราะเหตุที่ในเรื่องผู้ไร้ความสามารถนั้นว่า ไม่
 อาจสามารถทำการอย่างใด ๆ ได้เลยแม้จะได้รับความยินยอมจากใคร
 ก็ตาม.

แม้สำหรับกรซึ่งต้องทำเองเฉพาะตัว ก็ไม่เป็นข้อยกเว้นที่
 ผู้ไร้ความสามารถจะทำได้ เช่น พิษยกรรมและการสมรส ซึ่ง
 ความจริงในเรื่องนี้ไม่ใช่เป็นปัญหาสำคัญ เพราะการกระทำทั้งสอง
 นี้นี้ ซึ่งถือว่า เป็นการที่ต้องทำเองเฉพาะตัว ที่สำคัญที่สุด ได้มีบท

บัญญัติไว้ชัดแจ้งในกฎหมายแล้วว่า ผู้ไร้ความสามารถทำไม่ได้ เช่นพินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกศาลตั้งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ทำขึ้นนั้น เป็นโมฆะ (ดูมาตรา ๓๗๐๔) และความวิกลจริตของชายหรือหญิง ย่อมเป็นเหตุขาดขวางแก่การตั้งมรดก (ให้ดูตอนต่อไปที่ว่าด้วยบุคคลวิกลจริตซึ่งศาลมิได้ตั้งให้เป็นคนไร้ความสามารถ)....”

๒๒. หน้า ๘๗ ระหว่างบรรทัดที่ ๓ และ ๔ ขอให้แทรกเพิ่มเติมข้อความใหม่ต่อไปนี้

“อนึ่ง ถ้าผู้ไร้ความสามารถตกอยู่ในฐานะเป็นผู้จะได้รับทรัพย์สินที่ยกให้โดยพินัยกรรม ผู้ทำพินัยกรรมอาจตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้ปกครองทรัพย์สินนั้นขึ้นได้เป็นพิเศษซึ่งอาจเป็นเพราะเหตุว่าผู้ทำพินัยกรรมไม่มีความเข้าใจในความสามารถของบิดามารดาหรือผู้อนุญาต เป็นต้น”

๒๓. หน้า ๓๐๐ ระหว่างบรรทัดที่ ๘ และ ๙ ขอให้แทรกเพิ่มเติมข้อความใหม่ต่อไปนี้

“ในส่วนของที่เกี่ยวด้วยการกระทำฝ่ายเดียว เช่นทำพินัยกรรมเพียงแต่พิศุจน์ ว่าบุคคลนั้นได้กระทำการขณะเป็นบ้าจริงก็เป็นการเพียงพอ (ดูประมวลแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๗๐๔) เช่นเดียวกันสำหรับการตั้งมรดก ถ้าชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนวิกลจริต แม้ศาลจะยังมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ก็หาทำการตั้งมรดกได้ไม่ (ดูมาตรา ๓๔๔๕ อนุมาตรา ๕)”

๒๔. หน้า ๓๐๓ ระหว่างบรรทัดที่ ๘ และ ๙ ขอให้แทรกเพิ่มเติมข้อความใหม่ต่อไปนี้

“อนึ่ง ถ้ามีบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ประสงค์จะทำพินัยกรรม ยก

ทรัพย์สินให้แก่ผู้ซึ่งต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล เพราะเหตุวิกลจริต โดยศาลยังมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถแต่เกรงว่าบุคคลนั้นจะทำลายทรัพย์สินนั้นเสีย ก็อาจตั้งผู้ปกครองทรัพย์สินได้ (ดูมาตรา ๓๖๘๗) ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่บุคคลวิกลจริตซึ่งศาลยังมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”

๒๕— หน้า ๓๐๖ ปลายบรรทัดที่ ๓๕ ขอให้เพิ่มเติมข้อความใหม่ต่อไปนี้

“--- ซึ่งบุคคลนั้นจะเป็นใครก็ได้ และศาลมีคำสั่งระงับการเลิกแต่อย่างไรก็ได้ เช่นเดียวกับผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ถ้าศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ ภริยาหรือสามียอมเป็นผู้พิทักษ์โดยอำนาจกฎหมาย แต่ศาลอาจตั้งผู้อื่นเป็นผู้พิทักษ์ได้ ถ้าเกิดมีพฤติการณ์ที่จำเป็นต้องทำเช่นนั้น (ดูประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๕๕๗) ถ้าผู้เสมือนไร้ความสามารถเป็นผู้เยาว์ ผู้ใช้อาจปกครองยอมเป็นผู้พิทักษ์ (ดูมาตรา ๓๕๕๓ บรรทัด ๒)”

๒๖— หน้า ๓๓๕ ปลายบรรทัดที่ ๒ ขอให้เพิ่มเติมข้อความใหม่ต่อไปนี้

“--- แต่อย่างไรก็ดี ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ ว่าด้วยมรดก มาตรา ๓๖๓๓ ได้บัญญัติความไว้เฉพาะในเรื่องการสละมรดกเท่านั้น ที่ผู้เสมือนไร้ความสามารถต้องรับความยินยอมของผู้พิทักษ์ก่อน”

๒๗— หน้า ๓๓๕ บรรทัดที่ ๓๓ คำว่า “(ดู ป.พ.พ. มาตรา

๕๒๘) ขอให้แก้ไขเป็น “ (ดู ป.พ.พ. มาตรา ๒๘ และ ๑๖๐๓) และขอให้ตัดคำว่า “ --- และการ ” ออกเสีย

๒๘— หน้า ๓๓๕ บรรทัดที่ ๑๔ และ ๑๕ ขอให้ตัดข้อความในสองบรรทัดนั้นออกเสีย

๒๙— หน้า ๓๓๕ ปลายบรรทัดที่ ๒๐ ขอให้เพิ่มเติมข้อความใหม่คือไปขึ้น “ --- และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ ว่าด้วยมรดก มาตรา ๑๖๑๓ กึ่งคงตั้งวงหดถาวรเช่นนี้ไว้ ”

๓๐— หน้า ๓๓๘ ขอให้ตัดข้อความตั้งแต่บรรทัดที่ ๓ ถึง ๘ ออก และใช้ข้อความใหม่คือไปขึ้นแทน “ ผู้เยาว์และผู้ไร้ความสามารถไม่ว่าจะทำนิติกรรมใด ๆ ได้สมบูรณ์โดยลำพังตนเอง ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลเป็นผู้ทำการแทน

ผู้เสมือนไร้ความสามารถอาจทำการใด ๆ ทุกอย่างได้ตามลำพังตนเอง โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมเว้นแต่การซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๓๕ และการซึ่งศาลพิจารณาเห็นว่า เป็นอันตรายสำหรับบุคคลนั้น ซึ่งต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน ”

๓๑— หน้า ๓๒๓ บรรทัดที่ ๑๔ ขอให้ตัดคำว่า “ --- การได้ที่ผูกพันสิน --- ” ออก และตัดข้อความในบรรทัดที่ ๑๕, ๑๖ และ ๑๗ ออกด้วย

๓๒— หน้า ๓๒๓ ขอให้ตัดข้อความในบรรทัดที่ ๑๘, ๒๐ และ ๒๓ ออกเสียและใช้ข้อความใหม่คือไปขึ้นแทน “ --- พิจารณาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ มาตรา ๑๔๕๘ ถึง ๑๔๘๗ การ --- ”

๓๓— หน้า ๑๒๒ ขอให้ตัดข้อความในบรรทัดที่ ๕,๖ และ ๗ ออกเสีย และใช้ข้อความใหม่ต่อไปนี้แทน “ในเรื่องนี้ มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาเป็นลำดับข้อ คือ การไร้ความสามารถของหญิงมีสามีมีเพียงไร (๒) ข้อยกเว้นของการที่ต้องได้รับอนุญาตของสามี (๓) และการอนุญาตของสามีนั้นเอง (๔)”

๓๔— หน้า ๑๒๒ ระหว่างบรรทัดที่ ๗ และ ๘ ขอให้เพิ่มเติมข้อความใหม่ต่อไปนี้

“๒) การไร้ความสามารถของหญิงมีเพียงไร

ตามบทบัญญัติมาตรา ๓๘ และนอกจากข้อยกเว้นดังจะได้กล่าวต่อไปใน (๓) หญิงมีสามี ถ้ามิได้รับอนุญาตของสามี อาจทำการอันหนึ่งอันใดที่จะผูกพันสินบริคนให้ไม่ได้ การใด ๆ อันหญิงมีสามีได้ทำลงโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรานี้ เป็นโมฆะ และสามีจะบอกล้างเสียก็ได้ (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๗) แต่อย่างไรก็ดี สามีอาจทำให้ตัดยานั้น การที่หญิงมีสามีทำโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๓๘ ได้เสมอ (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๘)

ที่ว่ากรอันผูกพันสินบริคนนั้นควรเข้าใจว่า เป็นการกระทำทางจำหน่ายทุกชนิด (ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่ามีระยะเวลาอันจำนอง ทำพินัยกรรม ให้โดยเสน่หา) ฉะเพาะการกระทำทางส่งมอบ (ประกันภัย) และทางจัดการ (เช่ามีระยะเวลาดำเนิน เก็บผลประโยชน์) เท่านั้นที่อนุญาตให้หญิงมีสามีทำได้โดยมิต้องได้รับอนุญาตจากสามี

ข้อห้ามนี้มีเฉพาะใช้แก่หญิงมีสามีเท่านั้น แต่มีผลกระทบไปถึงบุคคลภายนอกด้วย เช่น เจ้าหนี้ของหญิงมีสามีหาอาจยึดทรัพย์สินเป็นสินบริคนท์ เพื่อชำระหนี้หญิงมีสามีได้ทำขึ้นโดยมิได้รับอนุญาตจากสามีได้ไม่ (ดูฎีกาที่ ๓๘๗/๒๕๗๗) ถ้ากรรมได้เป็นเช่นนั้น หญิงมีสามีที่ประสงค์จะเลี้ยงบทบัญญัติมาตรา ๓๘ ที่ยกไปทำหนังสือลงชื่อกับบุคคลซึ่งอยากได้ทรัพย์สินเป็นสินบริคนท์สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นของตน และทำการยึดทรัพย์สินไปเพราะเหตุได้มีการผิดนัดชำระหนี้

โดยเหตุผลอันเดียวกัน บุคคลภายนอกหาอาจยกข้อความขึ้นต่อสู้สามี เพื่อได้ทรัพย์สินเป็นสินบริคนท์สิ่งใดสิ่งหนึ่งไปได้ไม่ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า สามีได้ทราบถึงการทำที่ บุคคลภายนอกได้ครอบครองทรัพย์สินนั้นแล้ว

๓๕—หน้า ๓๒๒ บรรทัดที่ ๘ ขอให้เปลี่ยนเลข “(๒)” เป็นเลข “(๓)”

๓๖—หน้า ๓๒๓ ระหว่างบรรทัดที่ ๓๘ และ ๓๙ ขอให้แทรกเพิ่มเติมข้อความใหม่คือไปนี้ “การที่ศาลสั่งให้สามีเป็นคนไร้ความสามารถ ถ้าถึงขีดที่จะอยู่กับสามีภริยากันต่อไปอีกไม่ได้แล้ว ย่อมเป็นเหตุให้ภริยาฟ้องหย่าได้ (ดู บ.พ.พ. มาตรา ๓๕๐๐ อนุมาตรา ๖) แต่ถ้าภริยาไม่ฟ้องหย่า ย่อมรับหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เช่นเดียวกับในกรณีที่สามีถูกศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ ซึ่งไม่เป็นเหตุให้มีการฟ้องหย่าได้ เพราะฉะนั้น กฎหมายจึงถือเป็นข้อยกเว้นอันหนึ่ง ที่หญิงมีสามีทำการได้โดยมิต้องได้รับอนุญาตของสามี ”

๓๗— หน้า ๑๒๘ ขอให้ตัดข้อความตั้งแต่บรรทัดที่ ๓ ถึง ๒๑ ออกเสีย และใช้ข้อความใหม่ต่อไปนี้แทน

“แต่อย่างไรก็ดีในปัจจุบัน การเหตุนั้นปรากฏว่าได้มีตัวบทกฎหมายโดยแจ้งชัดอนุญาตให้หญิงมีสามีทำได้แล้ว (ดูป. พ. พ. มาตรา ๑๔๗๐).

(๔) อนุญาตของสามี

ในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยเงื่อนไข และขอบเขตแห่งการอนุญาตของสามีกฎหมายไม่ได้บัญญัติความไว้แต่อย่างใดก็ดี ในปัญหาข้อนี้เราอาจอาศัยหลักกฎหมายทั่วไป และบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้อิน-

ความยินยอมที่ชอบ

ญาตของผู้แทนโดยชอบธรรมแก่ผู้เยาว์มาเทียบเคียงได้ดังนี้ คือ การให้อินญาตนั้นสามีจะต้องได้ให้ก่อนที่หญิงมีสามีได้ทำการอันนั้น หรืออย่างช้าที่สุดก็ต้องเป็นในขณะที่กระทำการนั้นเอง ถ้าอนุญาตนั้นสามีได้ให้ภายหลังที่หญิงมีสามีได้กระทำการนั้นไปแล้ว เช่นนั้นอนุญาตนั้นย่อมใช้ไม่ได้ และการนั้นก็อาจจะบอกต่างเสียได้ แต่ถ้าสามีให้อินญาตภายหลังเช่นนั้น ก็น่าจะต้องตีความหมายไปในทางที่ถือเสมือนหนึ่งว่าสามีได้ให้ล้นตามนั้น เพราะการให้อินญาตนั้นมิใช่ผลว่าสามีอาจจะบอกต่างการอันเป็นโมฆะนั้นได้ไม่

แบบ

การให้อินญาต สามีอาจทำเป็นหนังสือหรือโดยปากเปล่า เช่น ในกรณีหญิงมีสามีมีความประสงค์จะขายอสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่ง และในระหว่างที่กำลังเจรจากับผู้ซื้อ สามีได้กล่าววาทาออกไปว่าตนให้อินญาตในการซื้อขายนั้น การให้อินญาตอาจจะเป็นโดยปริยายอันเป็นผลจากอากัปกริยา หรือวิสัยปฏิบัติของสามีก็ได้ เช่น ในกรณี

ที่สามได้เข้าไปช่วยเหลือในการเจรจาซื้อขายทรัพย์สินหนึ่งระหว่างหญิงมีสามีและบุคคลภายนอก หรือในกรณีที่สามได้ช่วยด้วยในขณะที่หญิงมีสามีและคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง กำลังทำการตกลงราคาซื้อขายกัน และสามีมิได้ทำการคัดค้านแต่อย่างใด

ในเรื่องนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับกรให้อนุญาตแก่ผู้เยาว์นั้น มีบทบัญญัติในมาตรา ๒๖ ที่มีความว่า “ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมอนุญาตให้ผู้เยาว์จำหน่ายทรัพย์สินเพื่อการอื่นใดอันหนึ่งอันใดไว้ให้ ท่านว่าผู้เยาว์จะจำหน่ายทรัพย์สินนั้นเป็นประการใดภายในขอบของการที่ระบุไว้ในนั้น ก็ทำได้ตามใจสมัคร อนึ่งถ้าได้รับอนุญาตให้จำหน่ายทรัพย์สินโดยมิได้ระบุไว้เพื่อการอื่นใด ผู้เยาว์ก็จำหน่ายได้ตามใจสมัคร”

กฎหมายบทนี้ถ้าจะนำมาใช้ในเรื่องหญิงมีสามี จะเข้าใจได้ง่ายโดยยกอุทาหรณ์จนประกอบคำอธิบายดังนี้ เช่น หญิงมีสามีได้รับอนุญาตจากสามีให้ทำการขายหุ้นของบริษัทแห่งหนึ่ง สำหรับเอาเงินไปซื้อบ้าน เช่นหญิงมีสามีเอาหุ้นไปขายให้กับใครเป็นราคาเท่าใดก็ได้ แต่จะต้องนำเงินที่ขายได้นั้นมาซื้อบ้าน จะเอาไปใช้ในการอื่นไม่ได้ ตรงกันข้ามถ้าหญิงมีสามีได้รับอนุญาตให้ทำการข่มเงินจำนวนหนึ่งไว้ โดยมีได้กำหนดว่าให้เอาเงินนั้นไปใช้ทำอะไร เช่นหญิงมีสามีจะเอาเงินนั้นไปใช้จ่ายอย่างไรก็ได้

แต่บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ ยังไม่สมบูรณ์พอต้องอาศัยหลักกฎหมายทั่วไป และยึดบทบัญญัติจากกฎหมายประเทศอื่น ๆ ประมวลกฎหมายแพ่งของอิตาลี, เยอรมัน, เดิส์ส์ ๑๓ ๑ ที่เกี่ยวกับความมาปกครองใช้ในการตีความกฎหมายบทนี้ เมื่อเช่นนั้น จึงเป็นที่

เข้าใจว่าอนุญาตที่ห้ามได้ให้หมั้นลักษณะเป็นการฉ้อโกงคือ จะเป็นการใช้ได้กระเพาะสำหรับนิติกรรม และทรัพย์สินที่อนุญาตนั้นได้ไปถึงเช่นอนุญาตให้ขายทรัพย์สินหนึ่ง เช่นหมั้นได้หมายความว่าไปถึงถึงว่าเป็นการอนุญาตให้เขาทรัพย์สินไปให้ใครด้วยก็ได้ หรือว่าอนุญาตให้ขายทรัพย์สินหนึ่งโดยเจาะจงก็หาได้หมายความว่าให้ขายทรัพย์สินอื่นได้ด้วย ถ้ากรรมใดเป็นเช่นนั้น หมั้นมีห้ามย่อมจะถือโอกาสเพียงข้อห้ามแห่งกฎหมายมาตรา ๓๘ นี้ได้อย่างง่ายดาย

๓๘— หน้า ๓๒๘ ข้อความในบรรพ ๓ ที่ ๑ และ ๒ ข้อให้ตัดออกเสีย

๓๘— หน้า ๓๒๘ ข้อความในบรรพที่ ๓๓ ถึง ๓๖ ข้อให้ตัดออกเสีย และใช้ข้อความใหม่ต่อไปนี้แทน “--ใช้บทบัญญัติที่ลงหลายในลักษณะมฤตก ว่าด้วยพินัยกรรม (ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๔๖ ถึง ๑๗๓๐) บังคับ เช่นว่ามรดกนั้นจะต้องได้ยกตั้งขึ้นตามแบบที่มิกำหนดไว้สำหรับพินัยกรรม (ดู ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๕๕ ถึง ๑๖๗๒)

สำนักหอสมุด